

ILUSTROVALA MÁRIA ŽELIBSKÁ

Mechúrik—Koščúrik s kamarátmi

MILAN RÚFUS

Mechúrik Koščúrik sirota
neužil dobrého života.

Že mu v ňom bývalo všakovak,
vybral sa do sveta vandrovať.

Ako tak putuje, pri kroví
tenučký hlások ho osloví:

„Vezmi ma, Koščúrik, do sveta.
Budem ti cestičku zametať.“

Mechúrik ešte je neistý:
„Povedz mi, kto si, a nepišti.“

„Nepoznáš myšičku Chocholku?
Prosím ťa, vezmi ma do spolku!“

„No poď!“ I boli už dvojáci.
Veselšie leteli oblaky.

Každý si na chvíľku povoľká.
Mechúrik a za ním Chocholka.

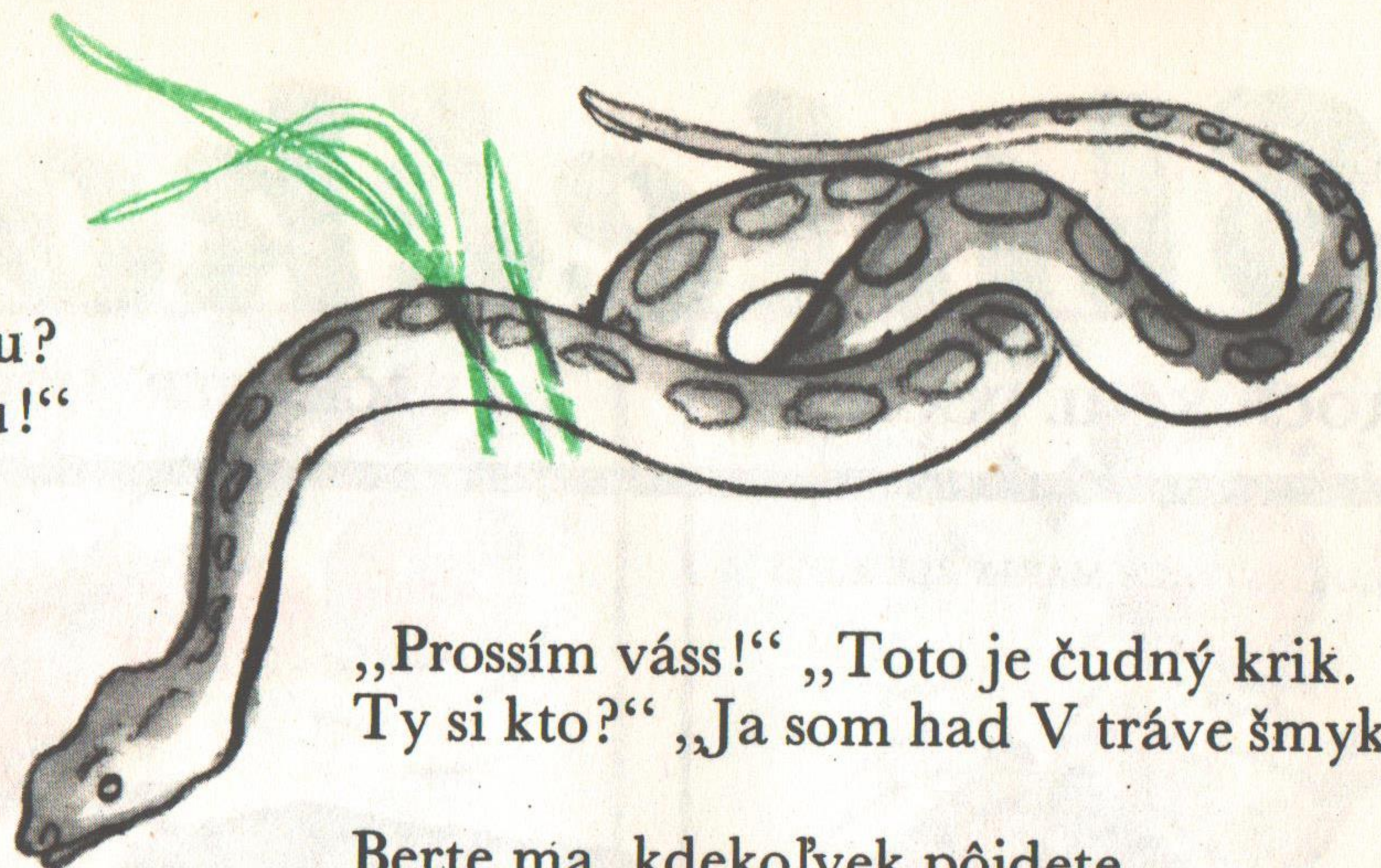
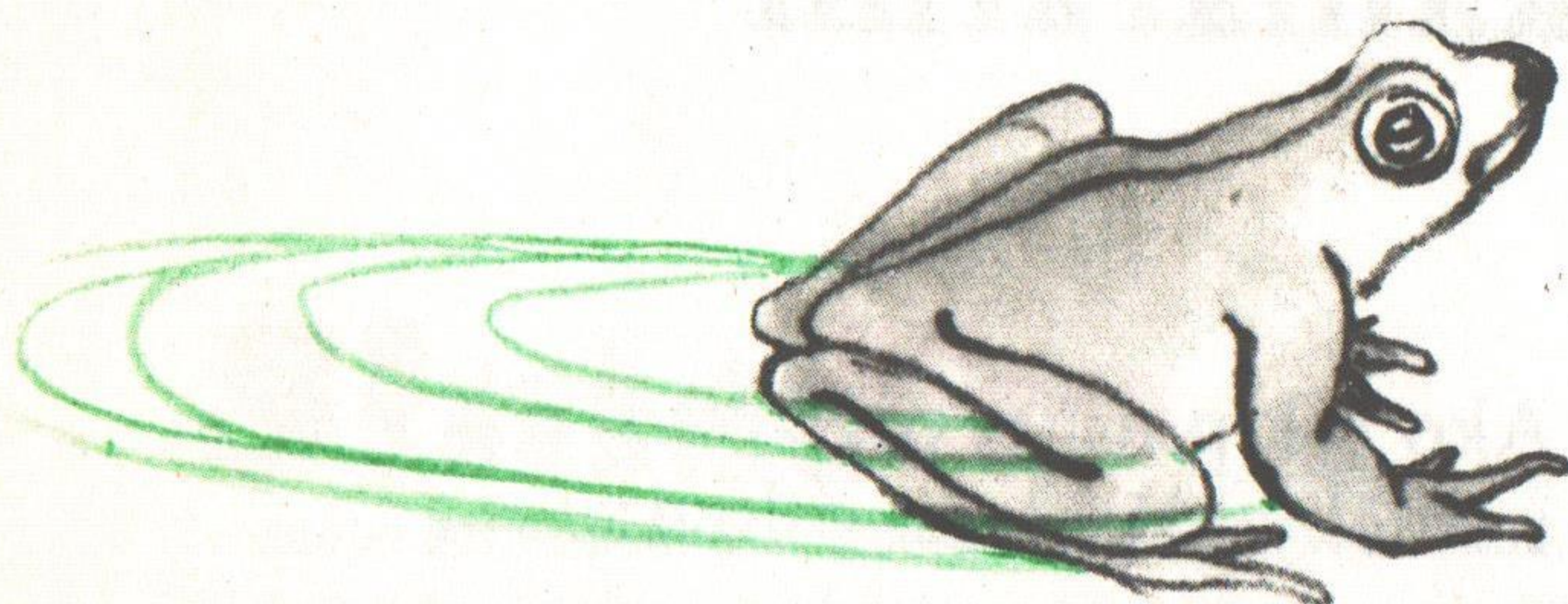
Idú a pod horou na mlákach
ktosi im na pozdrav zakváká.

„Ty si kto?“ „Rapotka z močiara.
Čo večer všeličo potára.“

A cez deň, žabiatko nevinné,
vyspí to v zelenej perine.“

„No poď!“ I boli už trojáci.
Veselšie leteli oblaky.

Mechúrik, Chocholka, Rapotka.
Pred nimi deň ako lahôdka.

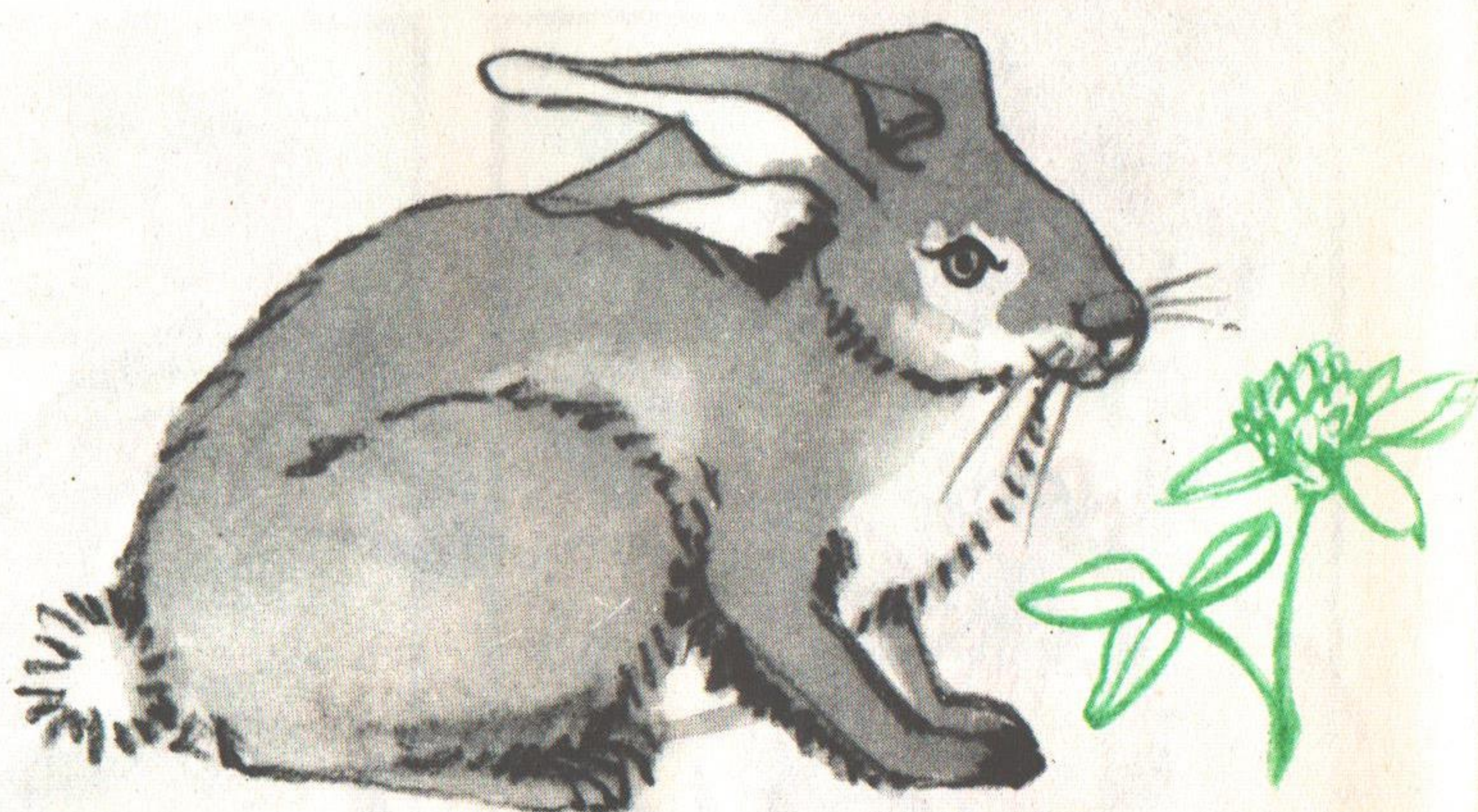

„Prossím váss!“ „Toto je čudný krik.
Ty si kto?“ „Ja som had V tráve šmyk.“

Berte ma, kdekoľvek pôjdete,
ja sa tak rád klžem po svete.“

„No poď!“ I boli už štvoráci.
Veselo leteli oblaky.

Mechúrik, Chocholka, Rapotka,
za nimi po lesných jahôdkach

V tráve šmyk bystro sa prepletá.
Tak oni putujú do sveta.

Idú a idú, až zaveľa
postretnú ďalšieho priateľa.

„Papánboh šťastia daj, vandráci!“
„Ty si kto?“ „Lesný skok, zajačik,

čo je sám pod medzou v dúpäti.
Pri vás mi lepšie čas uletí.“

„No poď!“ I boli už päťoria.
Idú a reči si hovoria.

Mechúrik, Chocholka, Rapotka,
V tráve šmyk, Lesný skok — samôtka.

„Dobrý deň,“ sladne im spod kríčka.
„Ty si kto?“ „Líštička kmotrička.“

Nože ma prijmite medzi vás.
Počujte, aký mám pekný hlas!“

„No poď!“ I boli už šestoria.
Idú a reči si hovoria.

Mechúrik, Chocholka, Rapotka,
V tráve šmyk, Lesný skok — samôtka,

Líštička kmotrička za nimi
kŕmi ich nôtami sladkými.

K večeru pri jednej zápoli
„Ujujú“ odrazu hlaholí.

„Ty si kto?“ „Ja som vlk Trubač hôr.“
„A čože netrúbiš trochu skôr?“

Veď tuto zajačka, chudáka,
podvečer každý šum vyľaká.“

No poď!“ I boli už sedmoria.
Idú a reči si hovoria.

Mechúrik, Chocholka, Rapotka,
V tráve šmyk, Lesný skok — samôtka,

Kmotrička, Trubač hôr — ujujú,
idú a do sveta putujú.

Neprešli veľa, keď na grúni
ako keď na sude zaduní.

„Ty si kto, takýto mrmlavý?“
„Medveď som a už ma nebaví“

krútiť sa naveky v malinčí.
Nože ma prijmite, našinci.“

„No poď!“ I boli už osmoria.
Idú a reči si hovoria.

Mechúrik, Chocholka, Rapotka,
V tráve šmyk, Lesný skok — samôtko,

Kmotrička, Trubač hôr, za nimi
Mrmláč, čo zunoval maliny.

Cesta ich cez horu ďalekú
priviedla k jednému domčeku.

A to tam celú noc bezmála
strigina svadba sa konala.

„Počkaj, ty nevesta štrbavá!
Keď ti my začneme vyhrávať.“

Stali si na dvore do radu
a potom spustili parádu.

Nadul sa Mechúrik, nafúkal,
spravil si veľký huk, zahúkal.

Pišťala Chocholka na raty.
Rapotka kvákala za vráty.

V tráve šmyk, podobný klobáse,
šmýkal sa ako slák po base.

Lesný skok dupotal po zemi,
akoby po bubne bubeník.

Kmotrička vysoko ťahala
tralala lalala tralala.

Trubač hôr do toho ujujú,
ako keď na rohu zadujú.

A Mrmláč mrmotal v kolese,
len to tak hučalo po lese.

Zľakli sa hostovia svadobní,
baran im prihorel na ohni,

mladucha kričala z kútika:
„To bude čertova muzika!“

A tu si povedal Koščúrik:
„Keď kúriť, nuž teda podkúriť!“

Ešte raz nadúchal útroby,
aký on strašný huk urobí.

A tu bác! — len to tak zdunelo.
Akoby do domu udrelo.

Ako hej, ako nie, darmo je,
už bol náš Mechúrik na dvoje,

už bolo, pane môj, po mechu.
Jačali kumpáni od smiechu.

A tí dnu, ako tieň zľaknutí,
utiekli do lesných zákutí,

a keď už ostal dom bez ducha,
posledná vybehla mladucha.

Pod naša muzika do chyže,
nech aspoň taniere obliže.

A tu ti na peci, na stole
v kozuboch jediva do vôle.

Ranený Koščúrik vďačný je.
Kmotra mu mechúrik zašije.

Dokiaľ mu zošité zacelie,
v dome si spravili veselie.

Vydali Kmotričku za vlka.
Zajačik pochrumkal jablká.

A ženích s nevestou barana.
Takto sa svadbili do rána.

Iba náš Koščúrik sirota
neužil dobrého života.

Daromné bolo mu veselie,
keď si tak ublížil na tele.

Nezobral z voňavých kozubov
ani tú kôročku do zubov.

Iba si potichu, bez reči,
urobil miestečko na peci.

Nestenkal, zábavku nekazil.
Sedel tam ako päť peňazí.

Ani len, chúďatko, nemuklo.
Aby mu vrecúško nepuklo.

Biela pani Lucia

MÁRIA ĎURÍČKOVÁ

Nastúpili krátke zimné dni s dlhými večermi a vtedy bývala mestská šenkovňa v Zelenom dome, zvanom aj Grünstübl-haus, plná hostí. Zakaždým sa v nej minuli aspoň dva okovy vína. No len čo zaznelo večerné zvonenie, ten povestný „zvon lumpov“, oznamujúci zatvorenie mestských brán i krčiem, vstali hostia spoza stola a pobrali sa domov. Slušne a bez odvrávania, také boli poriadky. Ak sa niekto predsa len opil a robil garazdu, našiel sa ráno v „potupnej klietke“ na Rybnom trhu, vystavený posmechu trhovníkov. A tak si hostia, či to boli bohatí mešťania, majstri, tovariši alebo študenti, dávali radšej dobrý pozor.

Aj toho decembrového večera sa všetci pokojne rozišli. Mládenec Vinco podnášal do pitvora džbány a korbele, zamietol šenkovňu a založil závoru od ulice.

Teraz by už mohol ísť domov, do svojej najatej izbičky. Predsa však zamieril ešte ku kamenným schodíkom, čo viedli do pivnice, či je aj tá riadne zamknutá. Hájnik, hájnik, naveky len hájnik, myslel si Vinco, ako kráčal dolu schodmi. V lete strážiť cudzie vinice a v zime cudzie pivnice. Tak je to s ním a zrejme už inak ani nebude.

A čože sa zrazu tak zozimilo? Aha, dych sa pred ústami belie a pivničné dvere srienik potiahol. To je veru nebývalé! Stisne Vinco kľučku, a tá sa na jeho veľký údiv poddala,

dvere sa pootvorili a za nimi sa ukázalo svetlo. Nakukne on dnu, a čo nevidí! Pomedzi sudy, súdky a sudiská akási pani kráča, celá v striebrom oblečení. V ruke drží hever, čo sa ním zo suda víno ťahá. Z jedného suda okoštuje, hlavou pokrúti: „Ani to nie je ono!“ Z druhého okoštuje, hlavou pokrúti: „Ani to nie je ono!“ Rad-radom koštuje a rad-radom hlavou pokrúca: „Ani toto nie je ono!“

Čuduje sa Vinco nezvyčajnej zlodějke. Predsa kto má raz také šaty... Ale nič sa nedá robiť, príkaz je jasný a bez výnimky platný: „Či prichytíš chlapa a či babu, strhni z neho voľajakú hábu!“

A tak sa on tichučko prikradne a myk! Strhne jej z hlavy striebristú šatku. Zvrtne sa pani, až sa jej vlasy rozletia a zaligoce sa od nich, ani keď mesiac vyblýsne spoza mraku. Dlhočizné a zvoniace sú to vlasy, ani čo by bol každý zo striebra vytepaný. A oči! Panine oči svietia studeným svetlom ako modrá hviezda.

„Strmý si ty mládenec,“ zasmiala sa. „Ale zato nič, ja takých rada. Ako sa voláš?“

„Vinco. Cez leto strážim vinice a cez zimu pomáham v šenku.“

„Tak pomôž aj mne, Vinco. Vieš, že je zajtra Lucie, a to je deň môjho mena.“

„Lucia! Ty si Biela pani Lucia!“

„Áno, to som ja. Niekde ma volajú aj Pani Zima, ale Biela pani Lucia je krajšie, však?“ znova sa zasmiala. „Každý rok na mena častujem svojich hostí malváziou, tá nesmie chýbať. A vidíš, teraz ju hľadám už v tretej pivnici, a po malvázii ani stopy.“

„Všetka sa minula na korunovácii kráľovnej Eleonóry,“ vysvetľuje Vinco. „Ale veď aj iné vína sú dobré, aha, tuto: muškateľ, cyrifandel, tramín, alebo tieto korenené...“

„Ja musím mať malváziu!“ dupla nohou Biela pani Lucia.

Vinco sa preľakol a tu mu odrazu svitlo:

„Počkej, počkej, viem ešte o jednom súdku, tamto v kúte. Nie je väčší ako na pol druhu okova.“

„Tak ja si ho vezmem,“ potešila sa Biela pani Lucia.

Vzala súdok jednou rukou, ani čo by to bol hrnčiček medu, položila si ho na plece a priviazala jedným svojim strieborným vlasom.

„Ďakujem ti za pomoc, hájnik Vinco.“

„A zaplatiť?“ vraví on. „Veď mne pereg za tento súdok trojmesačnú plácu strhne!“

Biela pani Lucia sa zasmiala:

„Tie vaše cengotavé pliešky, to ja nedržím.“

Vinco hľadí do jej krásnej tváre s očami ako modrá hviezda a vraví v pomykove:

„Veď keby ja mal vinicu... Lenže to sa našincovi nikdy nepodarí.“

„A čo by si, keby si mal?“

„Nuž ja by som ti v tento deň každoročne daroval súdok malvázie, Biela pani Lucia.“

Rozosmiala sa, ani keď zacengajú strieborné zvonce.

„Držím ťa za slovo, hájnik Vinco. Máš v ruke môj záloh, nuž kúp si zaň tú strž, čo je za vinicami na Starilone.“

„Ale veď... tá strž je samý koreň a... a samá skala,“ zajachtal Vinco.

„Len ty daj na mňa,“ povedala biela pani, zavírla striebornými vlasmi a už jej nebolo.

Keď sa Vinco spamätal, stál z vonkajšej strany pivničných dverí. Dvere boli zamknuté a cez kľúčovú dierku hľadela tma ani z vreca.

To sa mi všetko len snívalo, myslí si. No pozrie si do rúk — a tam striebristá šatka, tá, čo ju strhol z hlavy Bielej panej.

Za stratený súdok malvázie pereg naozaj vyrúbil Vincovi veľkú pokutu. A aby vraj bol rád, že ho i z roboty nevyhadzuje. Len preto vraj nie, že až doteraz slúžil statočne a verne.

A tak si Vinco i naďalej svoju službu statočne konal, v šenkovni posluhoval. A v nedeľu zas

v kostole pod chórom popri kopáčoch a tovaríchároch v jednom riadku stál. A ako tak stál, oči bratislavských panien sa ustavične v jeho stranu obracali. Striebristá šatka, čo mal na krku, im oči priťahovala. Najprv len šatka, a potom i mládenec — aha, aká pekná tvár, aká driečna postava!

„Kde to vykrúcaš oči, Adelina?“ pomykala pani peregmajstrová dcéru za rukáv. A panna Adelina hanblivo sklopila zrak.

„Či sa to patrí na jednu meštiansku pannu?“ hrešila ju doma pani matka. „Čo si ľudia pomyslia! Hlavu si ti ide vykrútiť za akýmsi hájnikom!“

„Veď ja nie na neho sa dívam, pani maminka, ale na jeho šatku. Či si ráčili všimnúť, aká je to šatka? Na striebornej osnove striebornou pavučinou zatkávaná. To ona mi oči priťahuje, nijakou silou nemôžem odolať.“

Keď je tak, pomyslela si pani peregmajstrová, šatku od hájnika kúpime a bude pokoj. A ak je to naozaj taká šatka-priťahovačka, ktovie, či nepritiahne voľačie vzácne oči aj na našu Adelinku.

Hájnik Vinco sa veľmi začuďoval, keď večer v šenku zakýval naňho prstom peregmajster, a to nie aby sa dal obslúžiť, ale aby mu ponúkol miesto pri svojom stole.

„Napi sa so mnou, hájnik!“ zrinčal mu džbánom o džbán. „Či ty vieš,“ začal z mosta doprosta, „že sa mojej dcére Adeline zapáčila tvoja šatka, tá striebristá, či už aká?“ Bolo na ňom vidieť, že by najradšej zašľakoval, také mu bolo protivné rozprávať o týchto ženských pletkách, no zdržal sa. „Nebudem sa ťa vypytovať, skade ju máš, a to je, možbyť, tvoje šťastie. Pýtam sa ťa iba, za čo ju predáš?“

A Vinco mal už všetko premyslené.

„Tá šatka mi je vzácnou pamiatkou, pán peregmajster,“ hovorí, „preto ju nemôžem predať za nijaké peniaze. Ale dal by som ju, i keď s ťažkým srdcom, no dal by som ju — povedzme — za tú strž, čo je za poslednou vinicou na Starilone.“

„Rozum sa ti čistí? Veď tá strž je samý koreň a skala! Ty si trúfaš spraviť z nej vinicu?“

„A možnože pomaličky...“ povedal Vinco.

Ej, veď len neradi predávali peregovia zem pod vinicu! Lebo kto raz mal vinicu, ten mal už aj vinohradnícke práva, a to im nevoňalo. Nuž ale strž, usúdili, nechže si ju má! Z tej on do smrti vinicu nespraví!

A tak jedného dňa odovzdal peregmajster Vincovi písmo o tom, že je strž jeho, a odnášal

si od neho striebristú šatku pre svoju tvrdohlavú, uvzatú dcéru Adelinu.

Vtedy sa už blížilo k jari, vinice kopneli a hájnik Vinco konča strže stál a smutne hľadel: Čože si ja tu, neborák, počnem!

Vtom zaduje ľadovým vetrom, zašibe chumelicou. Uprostred chumelice priletí Biela pani Lucia, vlasy jej ani struny zunejú a vókol hlavy sa zvíjajú. Zavejú tie vlasy ponad strž, okolo skalísk sa ovinú a zo zeme ich vytŕhajú. Okolo koreňov sa zakliesnia a do diaľky ich zahadzujú. Pukot a praskot, ani čo by sa vrchy rúcali. Vinco od strachu až oči prižmúril. A keď ich zasa otvoril, strž už bola od všetkých skál i koreňov oslobodená a černela sa dobrou kyprou zemou. Biela pani Lucia ešte raz

rozviala ponad ňu svoje vlasy a hneď všetky kopčeky do priehlbín zhrnula. Potom sa rozosmiala, ani keď zazvučí tisíc zvoncov, a odletela preč.

Vinco už ani rigolovať nemusel, všetko bolo z hĺbky pohýbané. Iba vinič vysadil a dobre sa oň staral. Darilo sa mu na div a zázrak, ostatní vinohradníci len hlavou pokrúcali: „Šťastnú má ruku tento Vinco!“ Zakrátko ho aj do svojho vinohradníckeho spoločenstva prijali, aj uznanie a úctu mu preukazovali. Potom už nebolo preň také ťažké kúpiť si ďalšie vinice, ba ani dostať za ženu tvrdohlavú a uvzatú pannu Adelinu.

On, pravdaže, nikdy nezabudol v deň pred Luciou položiť na krížne cesty súdok malvázie.

Cirkus Afrika

JOZEF PAVLOVIČ

Prišiel k nám cirkus slávny:
Žirafy, slony, klauni...
Cirkus ten zvláštny ako sen
z Afriky prišiel rovno sem.
Preto, keď začne kúsok svoje,
oj, všetkým, všetkým horúco je.

Ako prvý prichádza lev driečny,
tako z trónu kráľovského reční:
„Kto by bol dnes kráľom,
ber korunu parom,
ak túžite za kráľovskou kariérou,
predám vám ju za päťdesiat halierov.“

A teraz slon cvičí,
dvíha desať tyčí.
Zdvihol jednu tyč,
nestalo sa nič.
Zdvihol všetkých desať,
začal pod zem klesať.
Vyhlbil dieru
na sloniu mieru.

Keď to vidí slečna zebra,
skúša v zuboch zdvihnúť činky,
no jej takmer pukli rebrá.
Činky nie sú pre slečinky.

A tu zrazu, môj ty pane,
skáču dresy prúžkované.
Strach a hrôza srší z očí:
Tigre hrajú futbal.
Aby ich rev nebolo čuť,
vyrevuje hudba.

Mäsiarska pištoľ

JÁN BEŇO

Starý otec má veľké sivé fúzy a holú hlavu.

Pri holení sa mydlí kefkou, ktorú si sám spravil
z ostrých štetín svinského chvosta. Zuby si kedy-tedy
vyčistí soľou.

Má už skoro sedemdesiat rokov a jeho zdravím
a vytrvalosťou by sa obaja vnuci mohli iba chváliť.
Lenže jedenástročný Juraj a trinástročný Matúš
okrem toho vedia ešte jedno: Ten náš starý otec je
veru človek veľmi starosvetský...

Obilie by najradšej mlátil cepmi, o sejačke nechce
ani počuť a tie jeho zakáľacky... Keď sa blíži zima,
chlapci stále trpnu, že ľudia na nich začnú ukazovať
prstom a vraviť:

„Aha, vnuci starého Hupiana! Počuli ste, ako
robí zakáľacku? Začne ráno ešte potme a skôr ako
pred polnocou neskončí, chachacha!“

Juraj a Matúš sú bratia dosť priečni, no raz pred
Vianocami sa zhodli, že ďalej to už tak nemôže ísť.
Keď už musíme trpieť a obskakovať toho najstaro-
svetskejšieho človeka spolu s celou rodinou, nech je
dačo aj po našom!

Deň pred zakáľackou pomáhali starému otcovi
brúsiť nože. Aj ten najdlhší, ktorým vždy zakole
krmníka s pomocou aspoň troch chlapcov a po dlhej
ceremónii. Poslušne krútili drevený brús — a v dre-
várni už mali skrytú mäsiarsku pištoľ, ktorú pre nich
potiahol doma bratranec Paľo... Priloží sa k svinské-
mu čelu, trochu to pukne a starý otec konečne uvidí,
že brava možno zabiť aj bez polhodinového kvikotu
a zápasu!

Tri náboje do pištole, jednoduchej ako obyčajný
valček, si Matúš večer strčil pod vankúš, aby boli
suché a teplé. Ráno sa im podarilo vystihnúť chvíľu,
keď nikto z domu nebol na dvore. Prešmykli sa do
drevárne. Chliev je vedľa nej — Matúš berie pištoľ,
Juraj opatrne otvára dvierka. Vykrmený brav
pomaly vstáva a s krochkaním otrča rypák oproti
nim. Taký múdry a poslušný tvor, Matúš by ho
najradšej odprosil, že mu musí spraviť zle. Pomaly
hľadá koncom rúry najsmrteľnejšie miesto na svin-
skom čele a Juraj, ktorý sa tiež chce pričiniť, škrabká
brava po bruchu, aby pekne stál.

„No!“ šeptom netrpezlivo súri brata.

Matúš skrútno pravou rukou otáčavú časť pištole,

„Do re mi fa sol fa fa fa,“
vyspevuje žirafa.
Melódiu jemnú, hravú
z výšavy nám posielala,
nie je hlúpa, hoci hlavu
daleko má od tela.

Rozviazali klauni vrece,
vypustili muchy tse-tse.
Pozor, lebo mucha tse-tse
opečiatkuje ti plece!

Potom malé opičky
správali sa tropicky:
Na stožiaroch vysokánskom sedia,
banány a pomaranče jedia.
Celý čas sa napchávali
a nám veľkú figu dali.

Ale na tom svete
nič netrvá večne,
a tak prišlo smutné
číslo záverečné:

Odišiel cirkus slávny,
žirafy, slony, klauni...
Odišiel z našej republiky,
vráti sa naspäť do Afriky,
tam ďalej stvára kúsok svoje
a všetkým, všetkým horúco je.

Osudné kýchnutie

KLIMENT ONDREJKA

Bolo to v čase bájok, keď za me-
denák dávali mericu hlinených fa-
jok, za strieborniak stoh dohánový
a za zlatník mechúr nový. Vtedy
bolo ako nie teraz: tokajčina tiekla
tokom, pálenčina zas potokom,
a pes, keď za zvercom bežal, išiel
krokom!

V tom dávne dávnom bolo jedno
kráľovstvo slávno a tomu kráľovstvu
kraľoval známeho mena Kakoň-kráľ.
Múdro kraľoval, dokiaľ sa hlúposti
varoval. A keď sa tých prestal varo-
vať, prestal kraľovať. Stalo sa to tak:

V jedno ráno sa kráľovi kýchlo
a nikto mu nepovedal ani „na
zdravie“, ani že bude dnes piť, ani
ničoho nič!

Kráľom to pohlo a rozkričal sa
z plného hrdla, načo platí toľkých
dvoranov, pánov, kuchárov, stolní-
kov, čašníkov, pitvorníkov a veselní-
kov, keď mu nemá kto pozdrav dať,
čo sa medzi ľuďmi patrí povedať.

„Pakujte sa z môjho budína, zbaví
bez vás kráľ i krajina!“ Vyhnať
všetko, čo sa vokol neho hmýrilo.

Odišlo panstvo najvyššiemu páno-
vi dovtedy slúžiace a nevrátilo sa
viac.

Kráľovým pochlebníkom, žalob-
níkom a hosťom storakým, keď prišli
potom ku kráľovi, nevidel sa prázdny
dvorec, a šírili sa reči, že čo to za
kráľ bez kráľovského služobníctva,
že veru ani na kráľa nevyzerá.

„Keď nevyzerá,“ povedali si ľu-
dia, „tak ani byť nemusí!“

Zhodili milého Kakoň-kráľa
z kráľovského panovania.

Nuž a čo kráľovstvo bez kráľa?
Zakapalo i to a nikdy viac už
nevzniklo! Ľudia si však i potom
žili svojím životom lepším.

spraví to slabučké „cvak“ a brav, akoby si zrazu
uvedomil, čo mu tí dvaja chcú spraviť. Mykne
hlavou, zlostne zagrúli a Matúš vyletí pred jeho
rypákom z chlieva ako večeť.

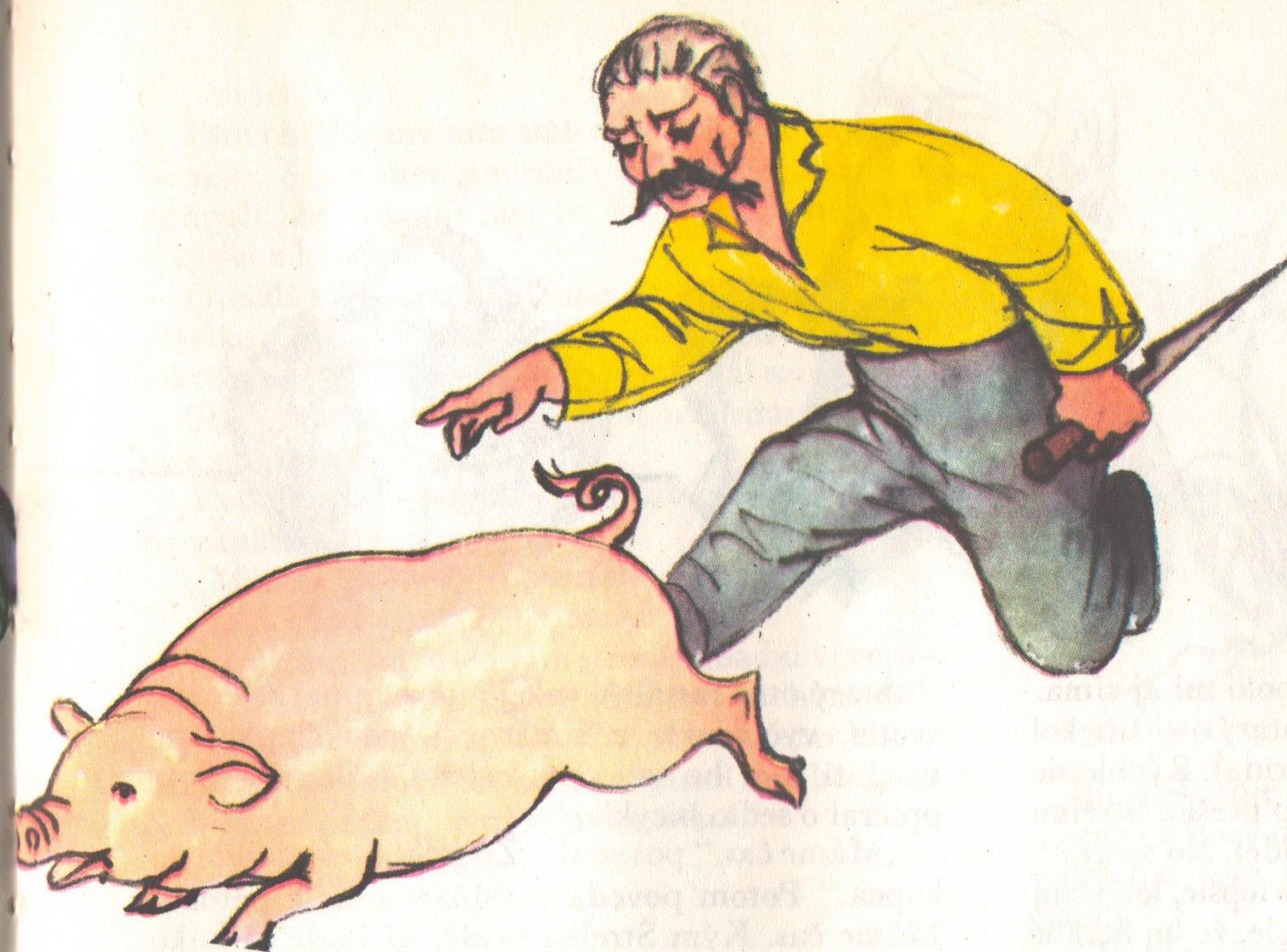
Brav sa rúti na dvor a Juraj kričí na Matúša:

„Čo stojíš? Strieľaj doň!“

Ale to už vidí a počuje aj starý otec, mama
a ostatní, čo čakali starosvetské pichnutie nožom.

Brav uháňa dolu dvorom, starý otec kričí „Ja vašu
mater!“ a Matúš zlostne odpovedá bratovi:

„Somár! Veď je to mäsiarska pištoľ!“

Keď napokon chytiť, zvalia a zakolú brava, ktorý
niekoľkokrát obehol dvor, pripomenie Juraj Matúšo-
vi s tichým výsmechom:

„Do mäsiarskej pištole patrí náboj, ty mudrc!“

Náboje totiž zostali pod vankúšom a zakáľacka
bola znovu pomalá a starosvetská... Matúš a Juraj
robili dobrotu a zazerali na seba len vtedy, keď si ich
nikto nevšimal. Cez obed vyšli na dvor a Matúš
podpichol brata:

„Nechceš ísť s tou pištoľou na vrabce?“

Juraj mu nezostal dlžný:

„Náboje mi spia pod vankúšom!“

Ale už pri nasledujúcej zakáľacke sa starý otec
učlovečil a sused s nabitou mäsiarskou pištoľou raz-
dva vyhasil bravovi život.

Prešli roky. Keď sa bratia zídu a chcú sa navzájom
doťahovať, povie Matúš:

„Pamätáš sa, ako si chcel strieľať z mäsiarskej
pištole na vrabce?“

A Juraj mu to hneď vráti — však viete, ako...

Predvianočný rozhovor

PAVOL ŠTEFÁNIK

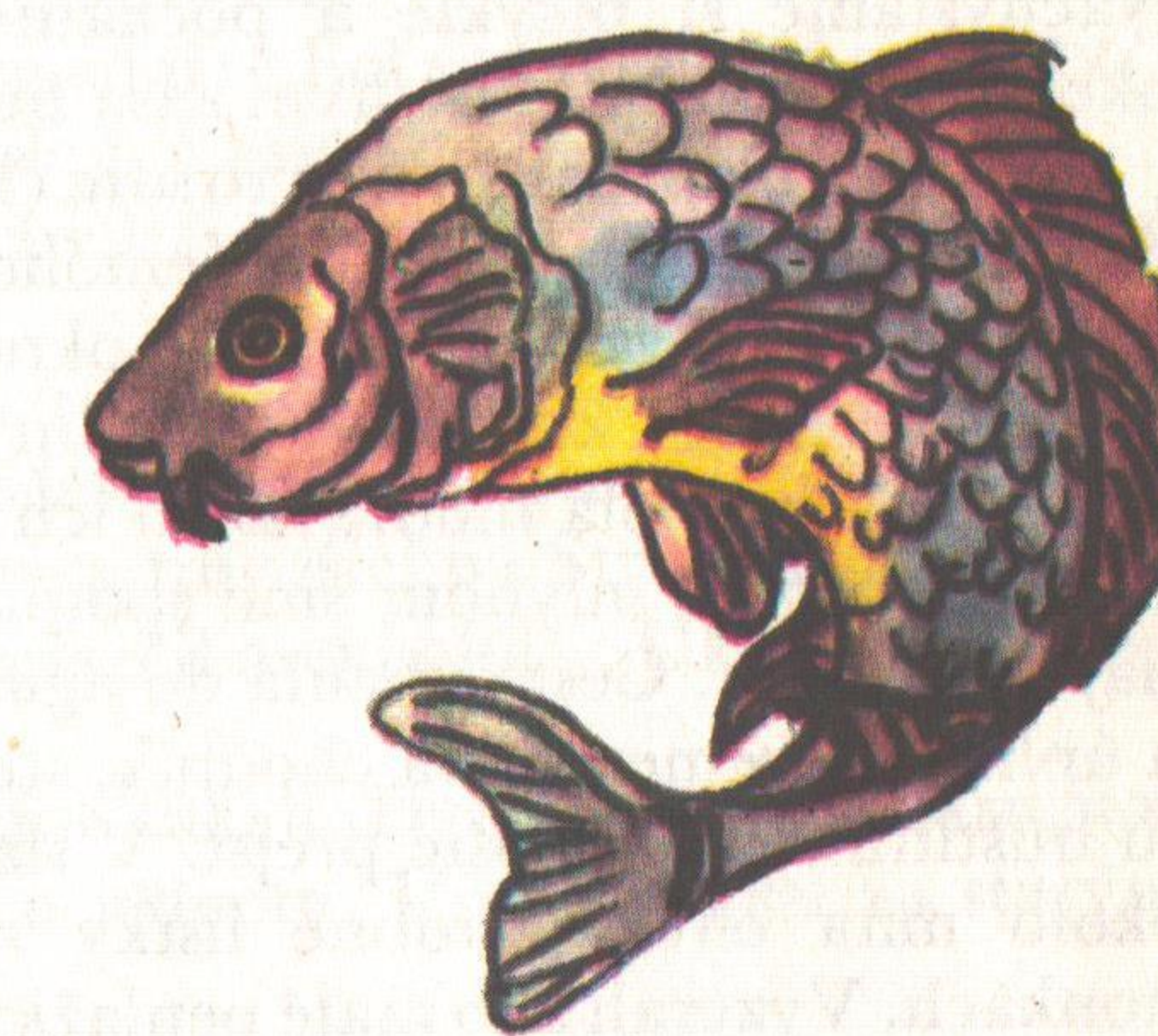
*V našej zasneženej ulici
postretli ma dvaja chlapci.
Na okolí boli známi,
že chodili s udicami.*

„Odkiaľ,“ volá jeden z dvoch.
„Odkiaľ? Bol som v Rybanoch.“
„Načo?“ druhý zagagoce.
„Pozvať pána Kapra na Vianoce.“

„Čudné!“ zbledli rybári,
ako básnik, keď mu chýba rým.
Tak zabrala moja veta,
že oboma riadne zmieta.

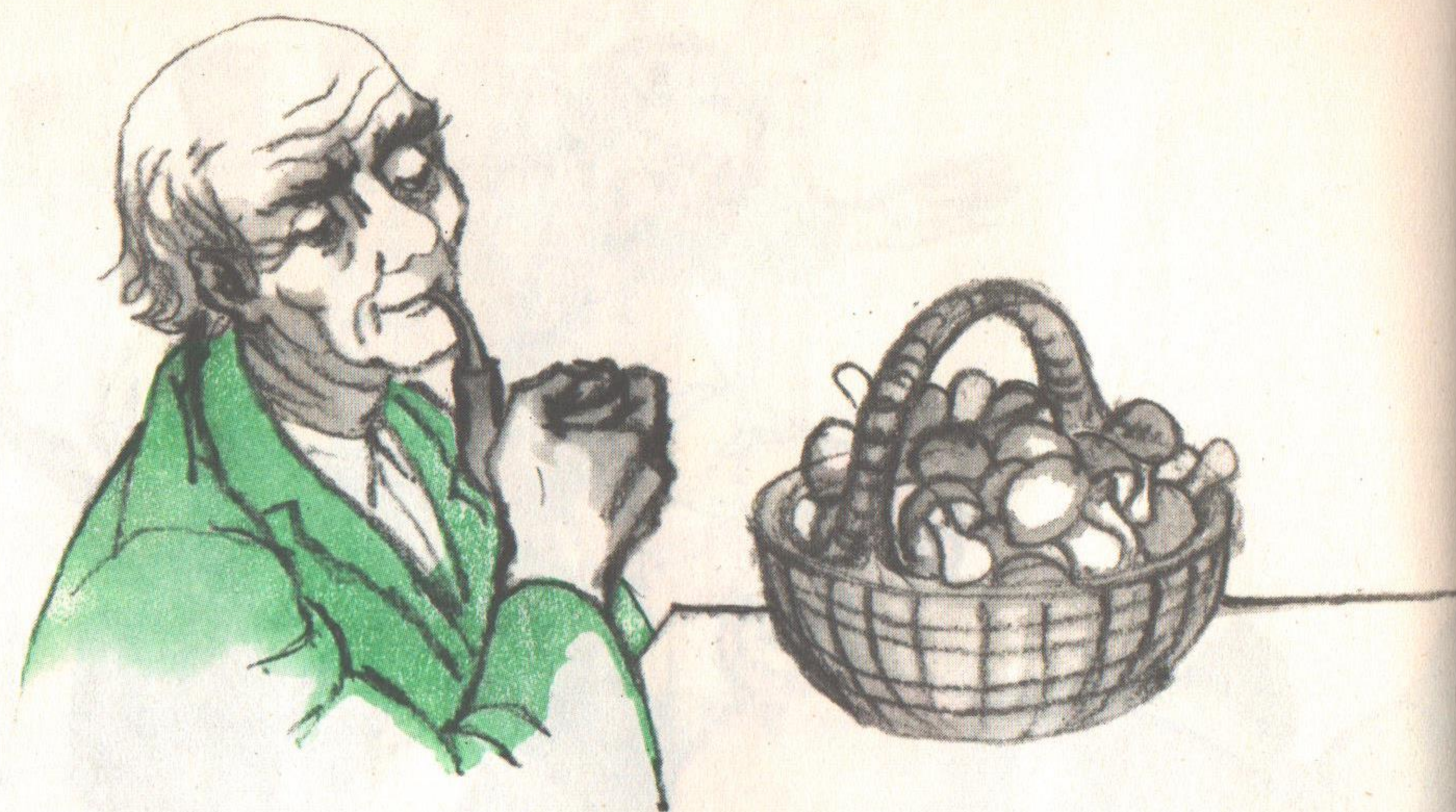
Také pozývania krásne sú,
keď dáme aj správnu adresu.
V tom však nestala sa chyba,
adresa znie: Podnik RYBA.

Posedenie bude vo frakoch.
„Pozvi aj nás,“ volá jeden z dvoch.
„Kdeže!“ vravím, „je v tom háčik.“
Kapor neznáša váš podberáčik!“

Sobota a nedeľa

DUŠAN DUŠEK

Najprv som len zíval a zíval a bolo mi aj zima. Ale potom som sa zohrial. Keď mi starý otec utiekol na väčšiu vzdialenosť, musel som pridať. Rýchlejšie som šliapal na pedále, a tak ma to prešlo. Strelku sme nevideli: aspoň ja som ho nevidel. No teraz na tom nezáležalo a bolo to tak vlastne lepšie, lebo čím dlhšie som ho videl, tým bolo istejšie, že ho neskôr uvidím. Nesmel nás zbadať; preto išiel starý otec vpredu. Občas sa mi aj on strácal za kopčekmi. Hrbil sa v šiltovke nad riadidlami, no potom som sa pomaly vyštveral na svah a opäť som ho videl v diaľke.

Už tri dni sa chodil Strelka každé ráno chváliť s dubákmi: mal ich vždy plný košík. A len sa pritom smial. V noci občas pršalo a cez deň bolo horúco, no starý otec nikdy toľko nenašiel. Vždy mal menej. Strelka nosom vyfukoval dym, dvíhal ruky nad hlavu a potom sa chytal za brucho, ukazoval na dubáky a len sa smial. Nechcel starému otcovi povedať, na ktorom mieste rastú. A tak to nemohlo dlho trvať. Už dva dni bolo veľa. Starý otec sa smial s ním, vyfukoval dym z cigary a utieral si pot z čela. V kuchyni bzučali muchy.

Ale večer povedal: „Zajtra si na neho počkáme. Nachystáme si bicykle a počkáme, kým pôjde okolo. A potom sa v kuchyni zasa budeme smiať.“

Len na to som čakal. Len to som chcel počuť. Už dva dni čakania bolo veľa. Nemohol som zaspáť, otváral som na posteli oči a cez okno som pozeral na tmavé nebo, kde sa vo veľkom tichu ligotali hviezdy. Tma bola modrá. Bolo ich strašne veľa.

Pred starým mlynom sme spomalili. Tým bol najvyšší kopec. Cesta vbehla do agátových kríkov a úplne sa premenila na chodník, stenkla, aby cez tú húštinu mohla lepšie prejsť. V slabom vetre sa okolo mňa chveli drobné lístky na tenkých stonkách. Vyzerali ako malé peniažky.

Starý otec zastal: v úzkej uličke, plnej zeleného svetla, vyčnievala z konárov i jeho čiapka, no vzápätí som ho už videl celého, ako sa bokom opieral o sedlo bicykla.

„Máme čas,“ povedal. „Zosadol, nevytiahne do kopca.“ Potom povedal: „Môžeme ísť k potoku. Máme čas. Kým Strelka vyjde, už bude aj slnko svietiť. Bicykel daj do kríkov.“

Išli sme sa napiť. Voda bola studená ako ľad. Boli v nej veľké a klzké kamene. Volali sme ich kačacie mydielka. Nevieť prečo. Asi boli z kačacích vajčiek.

Starý otec sa zasmial: „Z tvojej hlavy sú.“

Sadli sme na bicykle a hnali sme sa za Strelkom. Vo vzduchu boli drobné mušky a jednu som prehltol. Tak sme uháňali.

Potom vyšlo slnko. Svetlo sa lámalo na konároch stromov a v lese bolo zrazu plno jasnu. Tiekli mi slzy. Tak sme uháňali.

A potom sme naposledy zastali. Zrazu som musel rýchlo zabrzdiť. Len som videl prst starého otca na ústach, jeho oči a kývnutie hlavou v zákrute.

„Ticho,“ povedal. „Dáva pozor!“

Oprel bicykel o strom, vzal môj a opatrne ho položil do trávy. Cez listy sme sa pozerali na Strelku, akoby sme boli v kine na groteskách a Strelka akoby bol Lupin. Stál vedľa bicykla, uprostred cesty, obzeral sa na všetky strany a vetril ako pes. Musel som sa smiať. Musel som si držať nos. Lebo potom zdvihol bicykel, ešte raz sa obzrel a pomaličky začal vchádzať do lesa. Ale nie predom: robil kroky dozadu, kráčal ako rak. Najprv zmizlo zadné koleso, potom Strelka, až nakoniec sa medzi stromami stratil celý bicykel.

„Videl si ho?“ povedal starý otec.

Aj on si držal nos.

„Videl.“

Ešte chvíľu sme tam stáli a potom sme sa pohli za ním. Starý otec povedal: „Vidíš ho, každý si pomyslí, že tam nič nie je, že tam nič nenašiel a vyšiel z lesa von.“

Otočili sme sa a vošli sme do lesa spiatočkou. Strelkov bicykel sme našli o chvíľu. Bol ukrytý v kríku. „Strelka je ukrývač,“ povedal som.

Starý otec povedal: „Teraz som zvedavý, ako sa vieš škriabať na stromy.“

Vytiahol z vrečka dlhý motúz a priviazal mi ho na zápästie pravej ruky.

„Môžete počítať,“ povedal som.

„Len choď pomaly, pomaly.“

Naraz som na susednom strome zbadal veveričku. Zbehla po kameni a stratila sa v suchom lístí. Vyliezol som až na samý vrchol vysokého buka. Motúz som preložil cez konár a spustil som ho dolu. Starý otec počkal, kým som nezliezol.

„Dobre,“ povedal.

Bicykel sme priviazali na spustený koniec motúza a starý otec ho vytiahol do koruny stromu. Pobúchal som ho po chrbte. Vyššie som nedoťahol.

„Dobre,“ povedal som.

Len sa chytil za brucho, ponatriasal si ho v rukách a ticho sa rozosmial. Tuším nikdy som ho nemal tak rád ako tam.

Les šumel.

Pri nohách som objavil dve cestičky mravcov.

Starý otec sa ešte obzrel za Strelkom, kde sú tie dubáky, a potom fuk — už nás nebolo.

Na druhý deň bola nedeľa. Sedeli sme so starým otcem v kuchyni. Mosadzné misky váh sa leskli ako zlato. Muchy okolo cylindra spokojne bzučali. Dvere boli otvorené a na dvore svietilo slnko. Starý otec fajčil.

O deviatej prišiel Strelka. Oprel sa o rám dvier, pozeral sa na strechu susedného domu a pomaly sa škriabal v hlave.

„Cez tú strechu musí zatekať,“ povedal.

To nebolo nič pre nás.

Po chvíli povedal: „Bol som si kúpiť cigarety.“

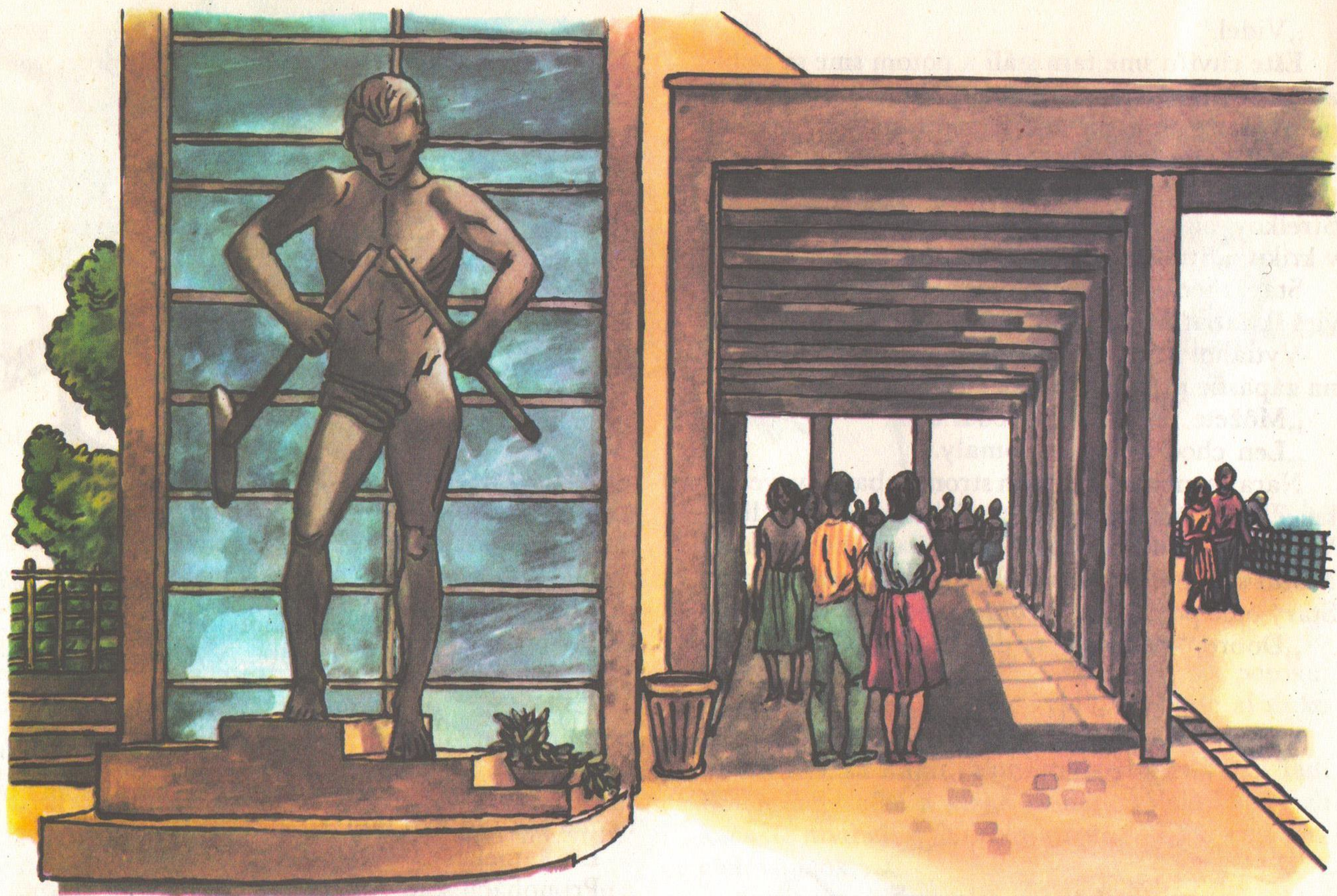
Ani to nebolo nič pre nás.

Po ďalšej chvíli: „Má tam pre nás odložené viržinky.“

Vtom sa pozrel na stôl. Uprostred bol veľký kôš a v ňom kopček dubákov. Starý otec vstal už o druhej a ešte za tmy išiel na Strelkovo miesto.

Strelka sa prikrčil a vybafol: „Ukradli mi bicykel.“

Len na to sme čakali. Dvojhlasne sme zarecitovali: „Vieme o jednom. Visí na buku za starým mlynom.“

Kráľovná kvetov a jej družina

BIBIANA WALLNEROVÁ

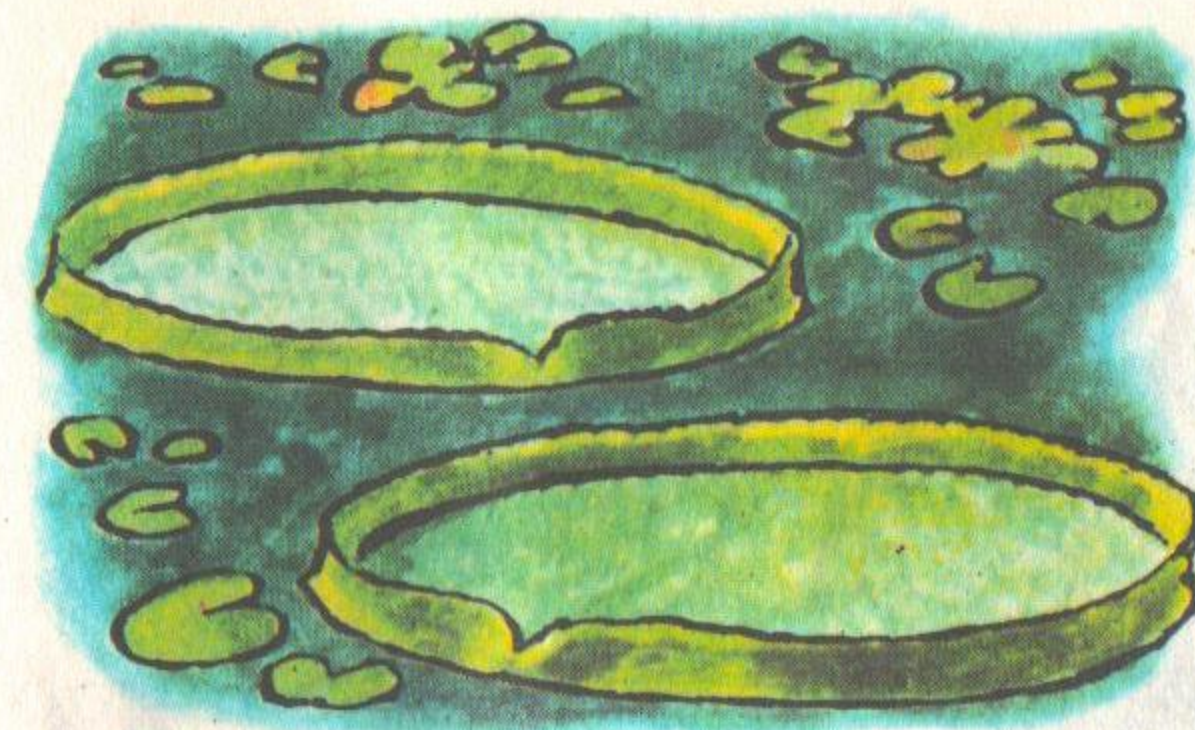
Ku kráľovnej kvetov sa nechodí cez sklený vrch, ale cez sklený most. Na kraji mosta stráži kovový obor — silák, čo láme barlu cez koleno. Pozerá do parku, v ktorom ľudia krivkajú a veвериčky skáču, ako keby chceli povedať: „Pozrite sa, vy kriví a chromí, takto sa skáče!“

V parku je teraz všetko studené. Sochy majú na hlavách biele snehové baranice, a keď slnko zasvieti, steká im sneh po tvárach pomalou zimnou slzou. Možno sa sochám cnie za svezou zeleňou. Aj vám? Tak poďte, veď nie ste sochy, prejdeme vedľa

kovového obra cez sklený most a ďalej nás už povedie obláčik pary.

Je to belavý obláčik, ako keď niekto dýchne. Vznáša sa tu horúci dych zeme a nedá sa povedať, že vonia. Je to zápach ako zo skladišťa nie veľmi čerstvých vajec. Môžeme teda ísť aj rovno za nosom a zavedie nás to k hlavnému prameňu, ktorý sa parí, páchne a čoho sa dotkne, všetko obrastá žltým sírnym povlakom. Niekoľko tisíc metrov pod našimi snehovkami vrie obrovský kotol tejto vody, ktorá pomáha krivým, chromým, raneným, ktorých

bolia údy a kĺby. Geológovia vedia, ako táto voda vzniká, chemici, z čoho sa skladá, lekári, ako sa využíva. Ale urobiť takú vodu nevie nikto, iba sama piešťanská zem, a preto mám o výrobnom tajomstve vody svoje vlastné predstavy — vopred upozorňujem — zaručene nesprávne a neskutočné. Predstavujem si výrobu tejto vody ako veľkú šerú halu, plnú pary, kde dunia čerpadlá a vody syčia a vrú. Medzi kotlami a čerpadlami sa tmolia vodníci, sírnici, vápenníci a iné odrody podzemných, podvodných a mine-

rálnych škriatkov. Nie sú to krásne víly ani švihácke strašidlá. Sú to prihrbené, čaptavé, hrčovité postavičky. Tisíce rokov robia stále tú istú vodu, pridávajú práve toľko síry, vápna, rádioaktívnych látok a nikdy sa nevychýlia ani o slzu. To je znamenie, že sú to strašidelka pracovité, strašidelne vážne, svedomité, málovravné, ani trochu mrzuté, hundravé, ale spoľahlivé.

Keď voda vyvrie na povrch, je taká horúca, že v nej môžete uvariť vajíčko. Aby sa v nej neuvarili aj pacienti, vyhádza sa voda na akúsi vežu, odkiaľ padá po stupienkoch do nádrže a pritom sa ochladzuje.

Celá zem na kúpeľnom ostrove je prehriata z tej podzemnej kotolne. A tu, pár krokov od mosta a neďaleko hlavného prameňa, sídli kráľovná kvetov. Býva v jazere. Má palác z krištáľovej vody. Oprášime si posledné zvyšky snehu z goliera a stojíme nad jazierkom, v ktorom sa zelenajú leknové listy. Tieto lekná a lotosy sú z ďalekej Indie. Keď nadíde ich čas, otvárajú žlté, fialové a biele kalichy a udivené lipy,

borovice, javory, čo postávajú okolo, môžu si na nich kôru vyočítať. Medzi plávajúcimi listmi cudzokrajných kvetov šantia takisto cudzokrajné rybičky. Prepletajú sa medzi koricami a kameňkami, sú milé a nevedomé. Vôbec netušia, že ich vlast je v ďalekých horúcich krajinách. Ani to nevedia, že šťuky v tomto čase hladujú, kapry zaliezajú do bahna, aby sa nestali kaprami vianočnými, pstruhy pozerajú cez zamrznuté okná svojich potokov a chrobáky, muchy, vážky i komáre vyplí motory a zaliezli do chrobačích hangárov. To všetko rybičky v piešťanskom jazierku nevedia. Hrajú sa rybie hry vo svojej 37° teplej vode a cítia sa ako doma.

Vládkyňou jazierka je Viktória

regia. Lekná a rybičky — to je iba jej družina. Kráľovná tentoraz nevyšla pred krištáľovú bránu. V zime nechodíeva von. Odkázala mi po službukonajúcej rybičke, že nás osobne uvíta v júli. Vtedy žiari jej obrovský belostný kvet na hladine a blahosklonne udeľuje návštevníkom dar svojej krásy. Dakedy v minulom storočí žil v Čechách istý botanik Henke a ten mal nejaké nepríjemnosti, pre ktoré musel odísť čo najďalej z domova. I vybral sa tento Henke do Južnej Ameriky a tam sa túlal v pralesných povodiach Ama-

zonky. Jedného dňa zazrel v jednom prítoku Amazonky, v Rio de Mamore, tento nádherný kvet. Henke bol botanik, a preto okamžite ocenil nevídaný kvet. Klakol si pred ním a hlboko sa mu poklonil. Prvý kvet odrezal a poslal ho anglickej kráľovnej Viktórii. Preto sa aj kvet nazýva Viktória regia, čiže Viktória kráľovská. Ak ju v lete navštívite v Piešťanoch, všimnite si nielen nádherný kvet, ale aj listy. Rozvíjajú sa po hladine zo zakuklených pukov, ktoré vyzerajú ako obrovské vodné gaštany. Sú zelené, guľaté a chlpaté. Keď sa otvoria, plávajú po jazierku zelené tanierisko s malou ohradou okolo kraja. Keby ste si podrobne prezreli konštrukciu takého listu, zistili by ste s úžasom, že list Vik-

tórie regie je veľmi dômyselná lodná konštrukcia. Má v priemere asi 2 metre. Je plný dutých trubičiek a rebier. Jeho plávacie schopnosti dokážu udržať na hladine zo tri mačky alebo jedno malé dieťa. U nás rastie Viktória regia iba v skleníkoch, ale v Piešťanoch vládne z jazierka celému parku. Kľaňajú sa jej ľudia i stromy, ba sú natoľko uchvátené, že sa učia šumieť cudzokrajné melódie, aby sa kráľovná a jej družina cítili ako doma.

ILUSTRUJE JOZEF CESNAK

Múdry chlapec

MONGOLSKÁ ROZPRÁVKA

Za dávnych čias žili na svete muž a žena. Mali jediného syna. Raz syn zmizol bez stopy. Dlho ho nešťastní rodičia hľadali, ale nebolo po ňom chýru ani slychu. Prešli tri roky a syn sa vrátil. Niet takých slov, ktorými by sa dala radosť rodičov opísať.

„Kde si bol tie tri roky, čo si videl a čomu si sa priučil?“ spytovali sa.

„Na mnohých miestach som bol a veľa som videl. Prvý rok som sa naučil čítať a písať, druhý rok som sa priučal hudbe a tretí rok som sa naučil hrať šachy,“ odvetil syn.

A opäť žili všetci traja spolu šťastne a spokojne.

Raz prechádzala popri ich aule karavána a zastavila sa na odpočinok. Chlapec sa dozvedel, že s karavánou cestuje i bohatý knieža. Pozdravil sa s ním a spýtal sa ho, kam ráči cestovať.

„Idem k jednému chánovi, vládcovi ďalekej krajiny. A ty si sa prečo unúval k nám?“

„Prišiel som obchodovať.“

„A čo predávaš?“

„Seba.“

„Koľko za seba pýtaš?“

„Vrečko zlata.“

„Tento naničhodný chlapčisko si robí zo mňa posmech. Iste si myslíš, že nemám zlato,“ pomyslel si knieža. „Ale ja ho naučím.“

Chlapcovým rodičom odovzdal vrečko zlata. Potom ho posadil do koženého mecha a do vlasov mu priviazal zapečatený list s príkazom. Mech zašil a dvom sluhom prikázal, aby mech dopravili do jeho dŕžavy. Vydali sa teda sluhovia na cestu späť. Cestou však chlapec tak krásne spieval, že sluhovia sa nad ním zľutovali a vytiahli ho z mecha.

A tak šli a šli v trojici a zastavili sa oddýchnuť si pri rieke husto zarastenej trstím.

Chlapec vytrhol jednu trstinu, urobil z nej limbu a krásne na nej hral. Sluhovia počúvali, počúvali, až zaspali. Vtedy chlapec odviazal list a prečítal ho. Knieža v ňom písal: „Posadte ho do väzenia a do môjho príchodu ho dobre strážte.“ Chlapec ten list zničil a napísal druhý: „Odvedte ho do mojej jurty, dobre kŕmte, starajte sa oňho a nechajte mu úplnú voľnosť.“ Potom list zapečatil a opäť si ho priviazal o vlasy. Sluhovia sa onedlho zobudili a všetci traja sa pobrali ďalej. Keď ku kniežacej jurte už nebolo ďaleko, sluhovia znovu posadili chlapca do mecha a priniesli ho k správcovi.

Správca vypustil chlapca z mecha, otvoril list a čítal: „Odvedte ho do mojej jurty, dobre kŕmte, starajte sa oňho a nechajte mu úplnú voľnosť.“

„Keď je tak, prečo ho doniesli v mechu?“ čudoval sa správca. „Alebo je to taký vážny človek, že obyčajní ľudia ho nesmú vidieť?“

Správca ukázal list žene kniežaťa a nechal chlapca v jeho jurte. Tam jedol a pil do vôle a robil, čo chcel.

Čoskoro si chlapec všimol, že na západný kopec nikto nechodí, a spýtal sa jedného človeka:

„Prečo na tom kopci nikdy nikoho niet?“

„Za tým kopcom býva krutý chán. Majstrovsky hrá šach a každého, kto sa k nemu dostane, prinúti hrať. A každý, kto prehrá, príde o hlavu,“ odvetil človek.

„Nie nadarmo som sa celý rok učil hrať šach,“ pomyslel si chlapec. „Skúsím si s ním zahrať aspoň raz. I tak tu nemám čo robiť!“

I pobral sa chlapec na západný kopec. Strážcovia ho hneď chytili a priviedli k chánovi.

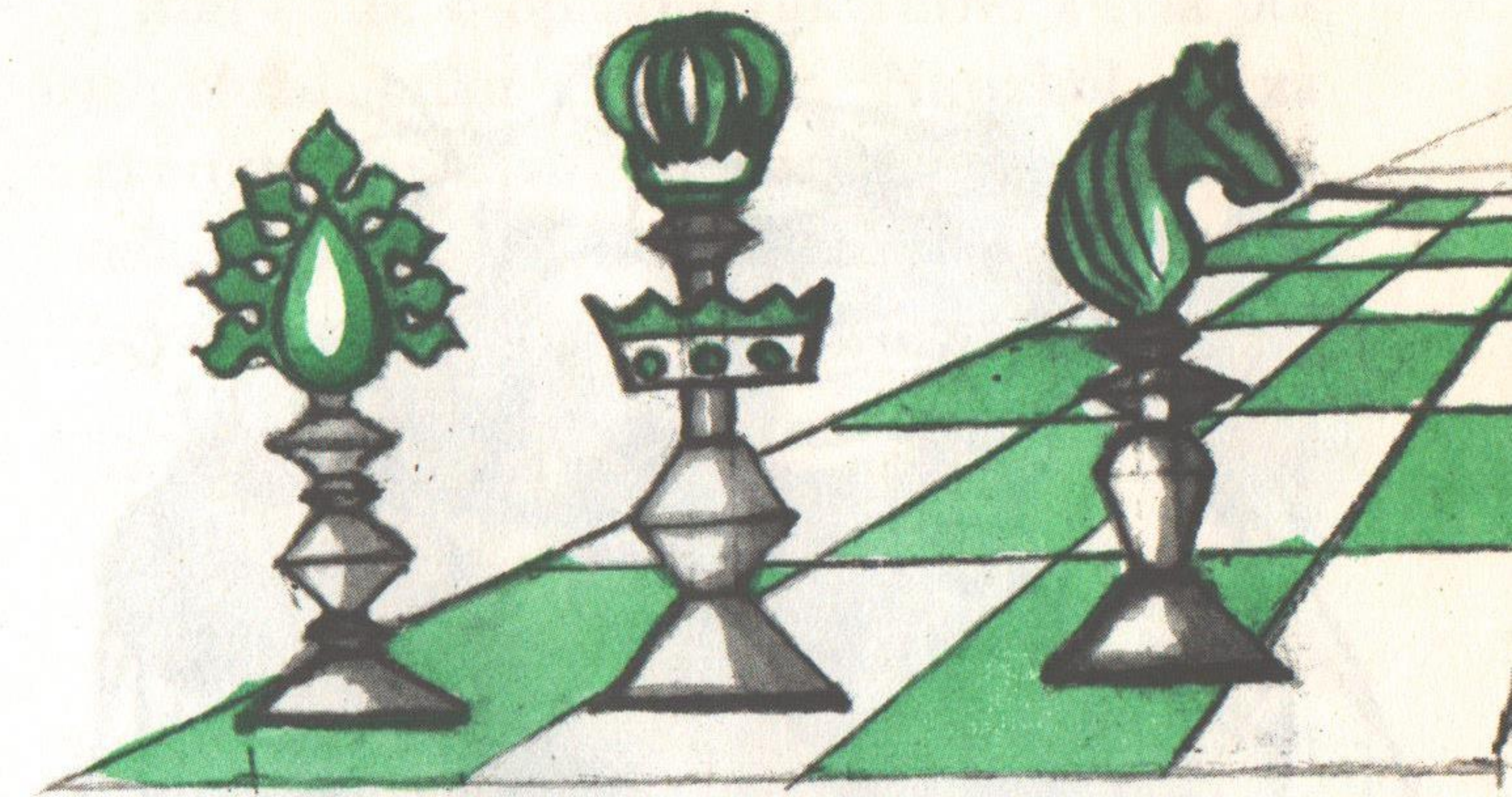
„Prečo si vyšiel na kopec?“ spytoval sa chán.

„Nie som tunajší a nepoznám miestne zvyky. Jednoducho som sa prechádzal a strážcovia ma chytili.“

„Keď je tak, zahráme si šach. Ale vedz, ak prehráš, prídeš o hlavu.“

„Neviem hrať šach.“

„A čo ma po tom, či vieš alebo nevieš,“ povedal chán a začal stavať figúrky.

„Keď hrať, tak za rovnakých podmienok.“ „Ak sa ti pošastí vyhrať, potom sa dohovorme.“

„Nie, takto to nepôjde,“ trval na svojom chlapec. „Najprv sa dohodnime.“

„Čo vlastne chceš?“ nahneval sa chán.

„Povedali ste, že ak prehrám, prídem o hlavu. To znamená, že ak nebudete úspešný, stratíte hlavu vy. Pri šachu neplatí moc chána. Spíšeme podmienky na papier, vedľa položíme dve šable a až potom začneme hrať.“

„Preslávení šachisti ma nedokázali poraziť, kdeže sa už môže so mnou merať toto chlapčisko!“ pomyslel si chán a nahlas povedal:

„No dobre, nech je po tvojom.“

Zavolať pisára a prikázal mu napísať: „Kto z nás dvoch vyhrá, ten odsekne hlavu porazenému.“ Potom položil vedľa šachovnice dve šable a začali hrať. Prvú partiu nevyhral nikto. Chán menil farbu, bol celý nesvoj. Druhú partiu vyhral chlapec. Chytil teda šabľu a odšiel chánovi hlavu.

Hodnostári a ľud tejto krajiny nevedeli, ako mu poďakovať. Veď chán denne hral s niekým šach a každý deň niekto prišiel o hlavu.

V tom čase sa z ďalekej cesty vrátil knieža, ktorý chlapca kúpil. Ukázalo sa, že sa mu nežiadalo ísť na návštevu, ale jednoducho utekal pred krutým chánom. Preto chlapca nielenže nepotrestal, ale naopak, odmenil ho.

A chlapec sa potom vrátil domov a žil šťastne so svojím otcom a matkou.

Prel. KVETA SLOBODNÍKOVÁ

Dlhé dni

PETER JAROŠ

Nebolo ešte ani šesť hodín ráno, keď starý otec otvoril opatrne dvere na Martinovej izbe.

„Martin, vstávaj!“

„Už je ráno?“ pretrel si Martin oči.

Starý otec prikývol. Potom pohladil chlapcove strapaté vlasy, obrátil sa a podišiel ku dverám.

„Umy sa, obleč a najedz! Počkám ťa na dvore pri vozíku.“

Netrvalo dlhšie ako pätnásť minút a Martin vybehol na dvor. Starý otec postával pri vozíku a pofajčieval. Na vozíku sa lesklo ostrie sekery a zuby krátkej píľky. Pes Puntó sa raz obšmietal, inokedy túlil ku starého otcovým nohám. Ale keď sa zjavil na dvore Martin, pes mu s radosťou vybehol v ústrety.

„Psa necháme doma!“ povedal starý otec.

„Prečo?!“ vyhrklo z Martina.

„Zavadzal by nám!“

„Dám naňho pozor, naozaj!“ naliehal chlapec.

„Nie, musí zostať!“ povedal rozhodne starý otec. „My dvaja si bez neho poradíme, ale tu treba strážiť dom...“

Vyšli za humnú a začali stúpať poľnou cestou. Martin kráčal najprv za vozíkom, ale neskôr podišiel k starému otcovi, chytil oje z druhej strany a pomáhal ťahať aj on.

„Nehneváš sa pre toho psa?“ spýtal sa starý otec.

„Nie,“ povedal Martin.

„V lese i v poli je teraz nebezpečne,“ povedal starý otec. „Chlapi sú v horách, pes by ich mohol prezradiť...“

„Aj otec je tam?“ spýtal sa Martin.

„Hej!“

„Sám?“

„Nie! V dedinách a mestečkách tu naokolo zostali len starí otcovia, vnuci a ženy...“ povedal starý otec.

Chvíľku kráčali vedľa seba bez slova.

„Myslíš si, že náš pes Puntó by mohol prezradiť partizánov?“ ozval sa Martin nakoniec.

„Všeličo sa stáva,“ povedal rozvážne starý otec.

Čoskoro sa začali spúšťať k vrbinám pri Váhu.

Zastali na brehu.

Starý otec odviazal sekeru a pílu a hneď sa začal rozhliadať okolo seba. Potom zamieril k nízkej, suchej a bŕtľavej vrbe.

„Pomôžeš mi píliť!“ povedal starý otec a priložil píľku k neživej vrbe.

Martin chytil druhý koniec.

Začali poťahovať. Kmeň nízkej vrby sa začal pomaly vychyľovať. Zrazu spadol a ten pád nebolo skoro počuť.

Starý otec si opakom ruky utrel z čela pot a položil píľku do trávy. Natiahol sa za sekerou. Pár chvíľ ju poťažkával vo svojej veľkej dlani a nakoniec obkročil ležiacu vrbu. Zvysoka sa rozohnal a začal.

„Ukladaj!“

„Na vozík?“

„Najprv na kôpku...!“

Tak pracovali až do obeda. Spílili ešte tri suché vrby a ich drevo posekali na polená. Štôš vrbového dreva vyrástol najprv po kolená a potom do pásu. Nakoniec bol Martinovi až po plecيا.

Obidvaja sa naň s úľubou pozreli.

„Čo to bolo? Počul si?“ strhol sa vtom starý otec.

„Počul!“ povedal Martin.

„Strelba!“ vyhrklo zo starého otca. „Vari z dediny. Mám pravdu?“

„Máš, starý otec!“

„Tak sa spakuj. Musíme sa poponáhľať! Ktovie, čo sa tam robí...“

Do svahu nad riekou sa museli poriadne zapierať nohami do zeme. Potili sa, fučali, kĺzali. Tri razy si oddýchli. No keď sa začali spúšťať poľnou k dedine, utekali, plný vozík ich tlačil. Zadychčaní vkĺzli medzi prvé humnú a už odtiaľ videli a počuli na hradskej Nemcov a ich na zeleno pofarbené nákladné autá. Uličkami sa opatrne dostali až domov.

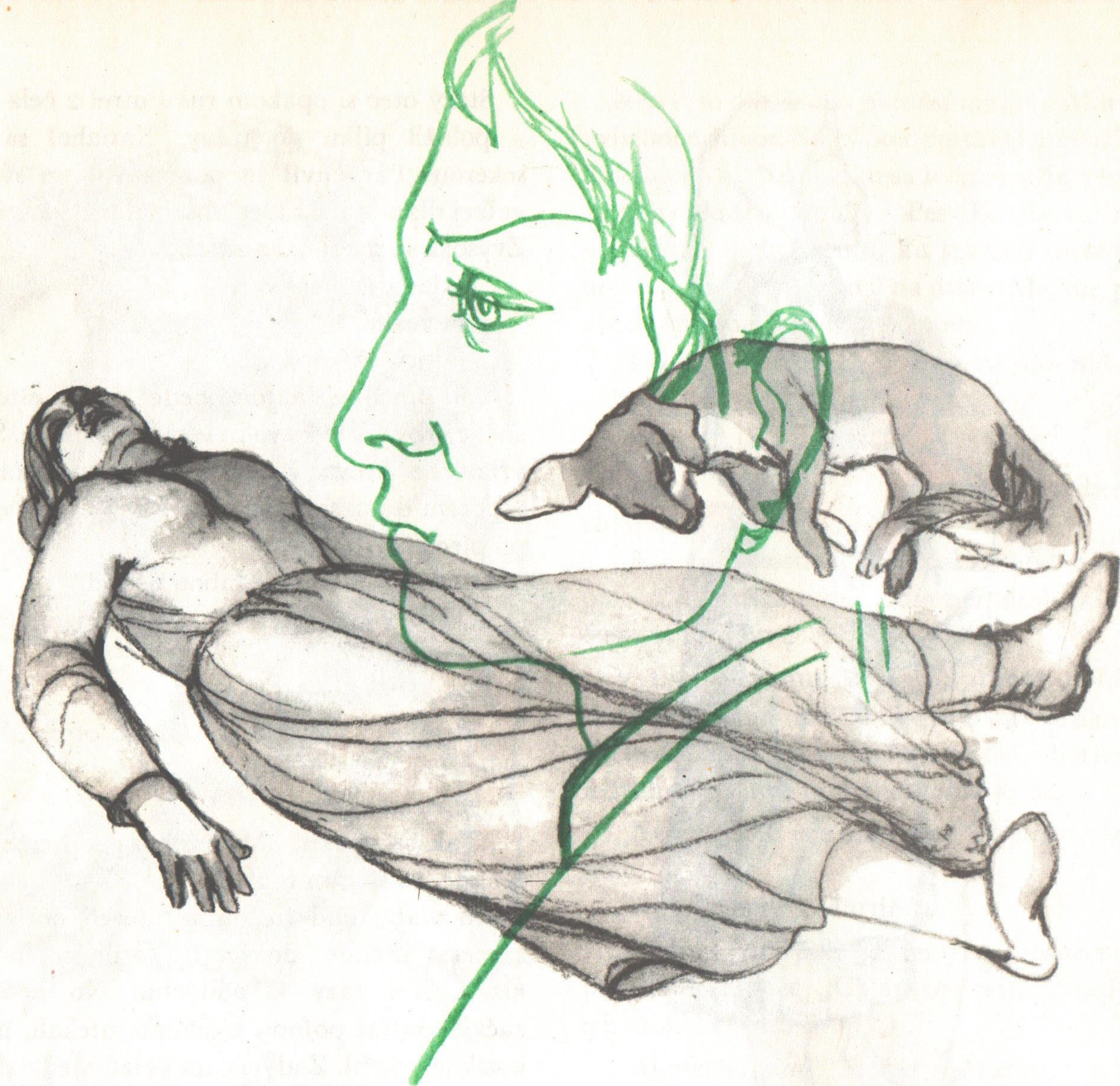
Otvorili bráničku a vtiahli vozík do dvora. A vtedy onemeli.

Uprostred dvora ležal v krvi nehybný psík. Martin pustil oje vozíka a pobehol k mŕtvemu psovi. Najprv ho chcel objasť, ale keď videl toľko krvi, zháčil sa.

Vtedy vyšla z domu Martinova mama a stará mama. Obidve plakali.

„Čo sa to tu porobilo?“ spýtal sa starý otec.

„Puntó nechcel pustiť Nemčúrov do dvora, tak ho zastrelili,“ povedala stará mať.

„A čo tu robili Nemci?“
 „Hľadali partizánov!“ povedala Martinova mama.
 „Prehliadajú každý dom!“ doložila stará mať. „Zastreli aj starú Pastučku.“
 „Pastučku zabili?“ začudoval sa starý otec.
 „Obliala Nemcov vriacou vodou, keď týrali jej najmladšiu dcéru!“
 „Ja by som ich...!“ skríkol starý otec a tvrdo zovrel ruky v päst. Vzápätí ticho povedal:
 „Poď, Martin, odpraceme ho.“
 Keď zahrabali psa, vyumývali sa a sadli si k stolu. Stará mať ich ponúkla jedlom, ale

obidvaja odmietli. Keď sa trocha spamätali, vyzreli oknom. Každú chvíľu sa popred sklo mihlo nemecké auto alebo skupinka po zuby ozbrojených vojakov. Prehliadali domy. Trvalo to až dovtedy, kým sa nezmrklo.
 Večer sa zdal byť pokojnejší.
 V chalupách sa iba nesmeli rozsvetcovali oblôčky, ale hurhaj na ulici a po domoch utíchol. Nemci sa stiahli do miestnej školy.
 Martinovi ani večera nechutila. Zjedol pár lyžíc bryndzových halušiek a dosť. Vždy, keď počul zabrechať susedovie psa, strhol sa. Mal dojem, že to breše Punto.

V peci plápolal ohník.
 Jeho teplo sálalo kuchyňou a všetkých ich hrialo. Červené ohnivé jazýčky akoby sa lepili na drevo a farbili ho do červena.
 Vtom zazneli vonku výstrely.
 „Naši!“ zvolala mama.
 „Partizáni!“ skríkol Martin.
 Otvorili okno a všetci sa nahrnuli k nemu. Počúvali, sledili. Tmou sa križovali záblesky výbuchov.
 „Zhasnite!“ rozkázal starý otec.
 Zhasli. A zatvorili oblok. Sedeli, čakali. A vtedy vrzli dvere na verande.
 Mama vstala.
 Martin pristúpil k nej a chytil ju za ruku.
 Už počuli kroky.
 Vo dverách stál chlap.
 „Už môžete pokojne rozsvietiť,“ ozval sa a hneď aj otočil vypínač.
 „Otec!“ vykrikol Martin a vrhol sa mužovi do náručia.
 „Janko!“ skríkla mama.
 „Syn môj!“ zvolala stará mama.
 „Vitaj!“ povedal starý otec.
 Objímali sa a bozkávali. Ani nezbadali, kedy si sadli okolo stola.
 „Poriadne sme ich dnes vyprášili!“ rozprával otec.
 „Takže už zostaneš doma?!“ skočila mu do reči mama.
 „Nie, ešte nie!“ povedal otec.
 „Aj psa nám zabili!“ vykrikol Martin.
 „Pripočítame im aj to,“ povedal nakoniec otec.
 Potom sa rozlúčil so všetkými a vybehol tak náhle, ako sa zjavil. Všetci akoby opäť onemeli. Potom sa ozval starý otec.
 „Musíme ešte vydržať pár dlhých dní!“
 „Vydržíme!“ povedala mama, objala Martina a usmiala sa naňho.
 A v tom okamihu všetci pocítili svoju silu.

Rozprávky z Afriky

MÁRIA KOSOVÁ

SLEPEC

Strelto dieťa slepca a ten niesol na chrbte veľkú otiepku raždia a v ruke držal zapálený lampáš.
 „Prečo máš zapálený lampáš, keď si slepý?“ pýtalo sa ho dieťa. „Aj tak ti je nanič, keď nevidíš.“
 „A veruže ho potrebujem, milé dieťa,“ povedal slepec. „Nosím ho, aby ma videli neopatrní ľudia a nevrážali do mňa.“

DAREBÁK

Bol jeden chlapec a bol veľký darebák. Nebolo toho dňa, aby nevyviedol nejaké darebáctvo. Raz si zaumienil, že utopí psa. Vzal ho na lodku a zašiel s ním doprostred rieky. Ale ako vesloval, prudko sa nahol a spadol do vody.
 „Pomoc, pomoc, topím sa!“ narietal.
 A verný pes skočil do vody, chlapca chytil a vytiahol na breh.
 Tak to má byť. Aj zlé sa má odplácať dobrým.

MAŠKRTNÍK

Poslal otec syna k mäsiarovi:
 „Choď a kúp mi baraniu hlavu!“
 Chlapec išiel, kúpil baraniu hlavu, a keď sa vracal domov, všetko mäso z hlavy zjedol. Domov doniesol iba holú lebku.
 „Čože si to doniesol?“ hneval sa otec.
 „Baraniu hlavu.“
 „A kde má oči?“
 „Baran bol slepý.“
 „A kde má jazyk?“
 „Baran bol nemý.“
 „A kde má uši?“
 „Baran bol hluchý.“
 „A kde má kožu z hlavy?“
 „Baran bol plešatý.“

Pažravé

RUDO MORIC

Potom som sa už natiahol do hebkej trávy, chvíľku hladím do korún stromov. Keď som sa dosť nadíval, sadol som si, rukami oblapil kolená a pozorujem zvieratá, umorené horúčavou. Už aj dvojhrbá ťava si ľahla, všetko leží, akoby zvieratá boli vytesané z kameňa. Nebolo teda čo obdivovať, znova som si položil ruky pod hlavu a zadriemal som.

No nielen zadriemal, zaspal som ani dudok.

Prebudím sa, až keď treslo. Otvorím oči, na oblohe čierňava. Vyskočil som na rovné nohy, zmoknúť sa mi veru nežiada. A už začínajú padať prvé ťažké kvapky.

Znova zahrnelo.

Chcel som sa rozbehnúť, lež vtom som zbadal, že som po pás nahý, treba si košeľu natiahnuť. Idem k ohrade — košeľe nikde. Vari sa sklzla z palesáka do trávy. Zohnem sa, šmátram vo vysokej tráve, košeľe ani tam niet. Kde sa len mohla podieť?

Kvapiek pribúda a nepríjemne chladia na holom tele.

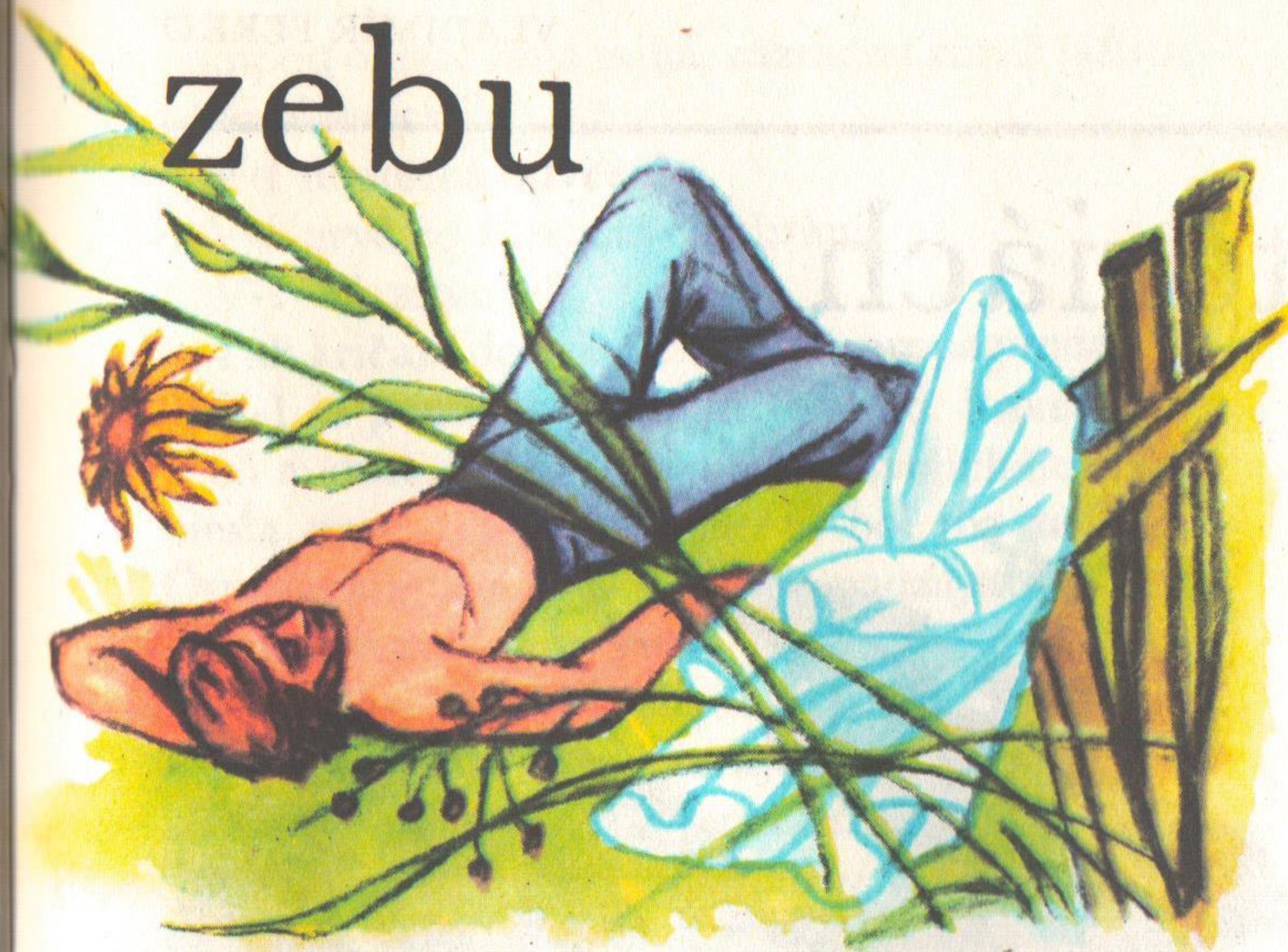
A ja sa začínam bezradne obzerať. Či vari tu bol medzitým dáky zlodej? Ulakomil sa na košeľu? Nuž, bohvieaká nebola, len taká lacnejšia na robotný deň.

Odrazu sa pozriem do ohrady a čo vidím!

Kravičky zebu sa s dačím natáhajú. Ľaľa, moja košeľa! Jeden rukáv drží jedna v pysku, druhý druhá a ak ťahajú, tak ťahajú. Odrazu draps — a košeľa je napoly. Kravičky sa upokojili, každá má svoje. Začali žuť kusy košeľe. Žerú, žerú, prežúvajú, už iba kúsky pásikovanej látky im trčia z pyskov.

A ja stojím ako prikutý a dážď hustne. Prebralo ma ďalšie zahrmenie. Blysklo a hned treslo. Vidno, udrelo celkom blízko. Nemá

zebu

význam ďalej čakať, niet na čo. Zebu mi košeľe nevrátia.

Ale ako sa dostanem domov cez celé mesto? Čo si pomyslia ľudia o človeku, čo cestuje v električke do pása holý? Nie, nemôžem ísť takto. Keby som mal aspoň sako, dajako by som sa už bez košeľe zaobišiel. Ale takto, nie, takto nemôžem.

Rozbehol som sa pomedzi ohrady a klietky. Dakoho musím chytiť a poprosiť, aby mi požičal košeľu.

Bežím, bežím, zvieratá sa na mňa zadivene pozerajú, možno sa čudujú, či to dajaká opica neušla z klietky. Ale človeka nevidieť, akoby sa všetci pred búrkou pod zem prepadli.

A z oblohy sa začína liať ako z krhly.

Napokon som dobehol na vrátnicu. Tu dakto musí byť.

Naozaj bol tu starký, vrátnik.

Vbehnem dovnútra.

„A vy čo takto?“ čuduje sa starček.

„Pažravé zebu mi košeľu zožrali.“

Starčekovi aj bolo do smiechu, aj mu pošklbkávalo tvárou, lež usiloval sa ostať vážny. Úsmev starostlivo skrýval do sivých fúzov.

„Akože zožrali?“

„No tak jednoducho,“ vysvetľujem ešte zadychčaný. „Odložil som si košeľu na ohradu a kravky ju tam našli. Veru si na nej pochutili. A ja takto nemôžem ísť do mesta.“

„Takto veru nie,“ prisviedča vrátnik.

„Potrebujem dajakú košeľu,“ vravím. „Nemáte dajakú rezervnú?“

„Rezervnú nemám,“ zamýšľa sa starček. „Iba ak by som vám dal tútoľa, čo mám na sebe.“

„Čože by to bol za vrátnik bez košeľe, vy tiež potrebujete.“

„Možno by som sa dajako zaobišiel,“ vraví starček.

„To nie,“ vrtím hlavou. Aj preto, že starý človek nemôže ostať v službe bez košeľe, okrem toho tá jeho prepotená a vyšedivená ma veľmi neláka.

„Viete čo,“ uvažuje vrátnik nahlas, „zavoním riaditeľovi, nech vám dajakú zoženie.“

Ako povedal, tak urobil. Zavonil a do telefónu vraví:

„Tu vrátnica. Sedí tu Monarchov krstný otec. Nemá košeľu.“

Riaditeľ musel dačo smiešne odpovedať, lebo starček sa potuteľne zasmial, až sa rozkašlal, a vysvetľuje:

„Zebu mu ju zožrali, direktorko. Veru, potvorské zebu! Ešte si bude myslieť, že ich hladom trápime.“

Chvíľu počúval, potom povedal:

„Dobre, poviem mu.“ A zložil. „Počkajte, o chvíľu bude tu aj s košeľou.“

Naozaj, o chvíľu riaditeľ prebehol dažďom a vrazí do dverí.

„Tu máte,“ podáva mi rolák. „Ešte dobre, že som ho mal v kancelárii.“

Natiahol som si sveter, bolo mi v ňom dobre.

„Aj tak cez túto leju nemôžete ísť domov. Poďte ku mne, počastujem vás dačím, čo vás zohreje.“

Aj keď som sa nedávno zaveril, že do riaditeľovej pracovne viac nevkročím, šiel som. Veď dajako musím prečkať búрку.

„Druhý raz si košeľu nekladte na ohradu,“ vraví mi riaditeľ, keď sme si prítukli kalištekmí. „Teraz ju zožrali zebu, inokedy by si ju mohli natiahnuť na seba opice.“

Smiali sme sa. Ale ja som si navždy zapamätal, že v ZOO je najlepšie mať košeľu na sebe.

Bolo sparno, listok sa na stromoch nepohol. Rozmýšľam, ísť k vode alebo pozrieť sa na Monarchu.

Napokon som šiel do ZOO.

Monarcha už bol o hodne väčší, rástol ako z vody. Už som ho nebral na ruky, iba sme sa pohrali na lúke. Bolo to ešte stále šantivé medveďa.

Keď ho ošetrovateľ odviezol do klietky, šiel som popri klietkach a ohradách. Bolo ešte väčšmi dusno, dýchať sa dobre nedalo. Slnko pichalo, až hlava trešľala.

V ZOO bolo temer pusto, vidno, ostatní boli rozumnejší, rozhodli sa pre vodu.

Zašiel som do horného kúta zoologickej záhrady. Tu sa končí ohrada a začína sa les. Pod stromami bude príjemne, trochu sa uložím do trávy a oddýchnem si.

Vo veľkej drevenej ohrade konča lesa sú spolu zebry, byvoly, dvojhrbá ťava a párik hrbatých kravičiek zebu. Aj zvieratá polihujú, kde je len trošku tône. Iba ťava stojí neďaleko palesáka, nohy rozkročené, prežúva a hladí na mňa. Jej nie je teplo, zvyknutá je na africké horúčavy. A možnože sa ani necíti dobre v tejto spoločnosti.

Preliezol som ohradu a pod stromami som si našiel útulné miestečko. Mäkká trávnatá dolinka. Tu sa vystriem a odpočiniem si. Slnko sem nedočiahne, z lesa vanie príjemný chlad.

A ešte niečo. Čože sa mám pariť v košeli? Vyzliekol som si ju a prehodil na ohradu.

Vojna v laboratóriách

Ako prvý cieľ za chotár našej zeleno-modrej planéty sa ľuďom oddávna núkal Mesiac. Jeho zlatistý disk, ustavične meniaci svoju podobu, lákal, volal, podnecoval. Pravda, predstava o tom, ako sa do vesmíru dostať, sa v priebehu času menila. Rakúsky hvezdár Kepler na sklonku šestnásteho storočia bol presvedčený, že pozemšťanov možno dostať na lunu pomocou mágie. Biskup Francis Godwin zapriača do svojho voza desať labutí „zvláštneho druhu“ a John Wilkins si myslí, že taký povoz by mala poháňať akási tajomná sila. Osvietený francúzsky mysliteľ Voltaire využíva na túto cestu kométu a slávny spisovateľ Jules Verne vystreľuje svojich kozmonautov na Mesiac z obrovského kanóna.

Po prvej svetovej vojne už však nikto neverí ani v labute, ani v mágiu, naisto sa vie, že hore, medzi hviezdy, sa človek dostane iba v rakete. A hoci sa o raketách hovorí čoraz menej, možno tušiť, že vedci v laboratóriách horúčkovo pracujú a chystajú pre človeka raketové krídla. Tri roky po založení Spoločnosti pre výskum medziplanetárnych ciest v Sovietskom zväze začína v Nemecku vychádzať časopis Die Rakete, v Spojených štátoch zakladajú v roku 1930 American

Rocket Society a o tri roky vzniká vo Veľkej Británii British Interplanetary Society.

Hromadia sa nové skúsenosti. Pre raketu sa hľadá najvhodnejší tvar, najvýdatnejšie palivo, spoľahlivý navádzací systém. Pre rakety sa hľadá rozmanité upotrebenie — v Alpách nimi ostreľujú snehové polia, aby sa predišlo lavínam. Používajú ich na meteorologický výskum, pri konštrukcii áut. Prvé vozidlo s raketovým pohonom dosiahlo rýchlosť šesť kilometrov, ďalšie už sto kilometrov. Valier zhotovuje sane na 380-kilometrovú rýchlosť, konštruje ešte rýchlejšie vozidlo, ale stroj vybuchuje a jeho tvorba hynie v ohni.

Schýľuje sa k druhej svetovej vojne. V Nemecku je pri moci Hitler. O rakety sa čoraz väčšmi zaujímajú generáli. V roku 1937 Nemci sústreďujú raketový výskum do dedinky Peenemünde na ostrovčeku Usedom v Baltickom mori. Tam sa začína uskutočňovať starý plán — projekt Englandrakete. O sedem rokov neskôr — 12. júna 1944 — zobudil obyvateľov Gravesendu pri Londýne tiahly prenikavý hvizd. Nasledovala mohutná detonácia. Za ňou ďalšie. Bola to V-1, s veľkou

pompou ohlasovaná tajná, zázračná zbraň fašistického Nemecka.

V-1 nemecká odveta!

V-1 prvá zo zázračných zbraní!

V-1 víťazstvo!

Tak kričala do sveta nemecká propaganda.

V-1 sa podobala na malé lietadlo. Raketa bola 7,65 m dlhá, vážila 2150 kg a vo svojich útrobach niesla tonu výbušniny. Ale to bol iba začiatok. Ôsmeho augusta 1944 sa začala naozajstná raketová ofenzíva s nepomerne dokonalejšou raketou V-2. Dosahovala rýchlosť 5720 km za hodinu a bola to v tom čase naozaj nezraniteľná zbraň. Nemci odpálili na Anglicko a Belgicko vyše tritisíc ničivých rakiet. Predstavovali v druhej svetovej vojne vrchol raketovej techniky. Ako už neraz v histórii, aj tentoraz vojna urýchlila technický pokrok.

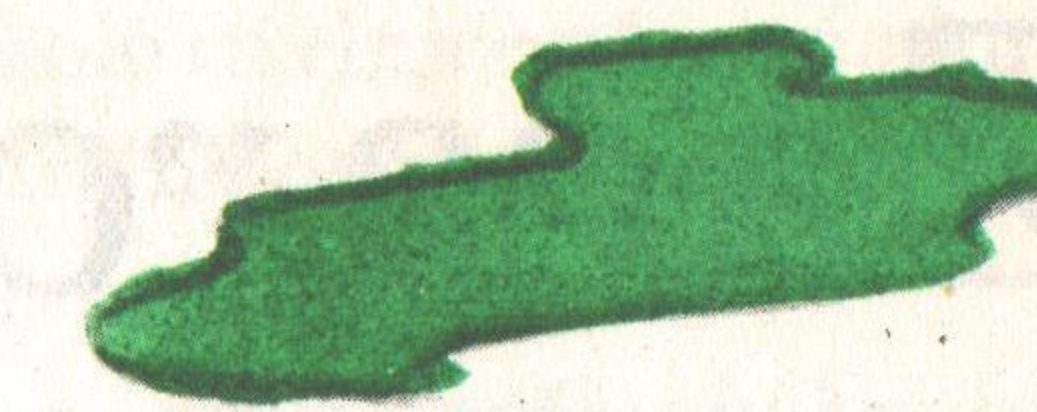
Rozsah raketového výskumu v hitlerovskej ríši Američanov prekvapil. Ich rozviedka postupne nahromadila informácie, ktoré znepokojovali americký generálny štáb. Vedeli napríklad, že fašisti odpaľovali rakety aj z lietadiel; že raketami potopili britský križník Spartan i niekoľko torpédoborcov a celý rad ďalších lodí. Vedeli aj o dvojstupňových protiletadlových raketách, i o tom, že do leteckých súbojov čoraz častejšie zasahujú raketové lietadlá messerschmidty a napokon, že existuje plán operácie Ursula, ktorý ráta s odpaľovaním rakiet z ponoriek na New York.

Američania prikočili k rozhodnému činu. Plán rozsiahlej operácie mal krycí názov Paperclip. Početná jednotka, ktorá sa vylodila s prvými inváznymi oddielmi, mala jedinú úlohu: pátrať po raketách.

Operácia Paperclip sa skončila mimoriadne úspešne. Jednotka zajala väčšinu raketových odborníkov z Peenemünde, medzi nimi aj vedúceho raketového výskumu Wernera von Brauna. A napokon — odviezli štrnásť ton dokumentov — výsledok mnohoročnej práce odborníkov. Američania vyhrali nad spojencami vojnu o rakety. Bol koniec stretnutia o raketové kľúče do vesmíru. Americkí generáli jasali. Máme dvadsaťročný predstih pred ostatnými veľmocami. Tento náskok nijaká krajina nedobehne.

Netušili, nemohli tušiť, ako sa mylia.

Záhadné jazerá

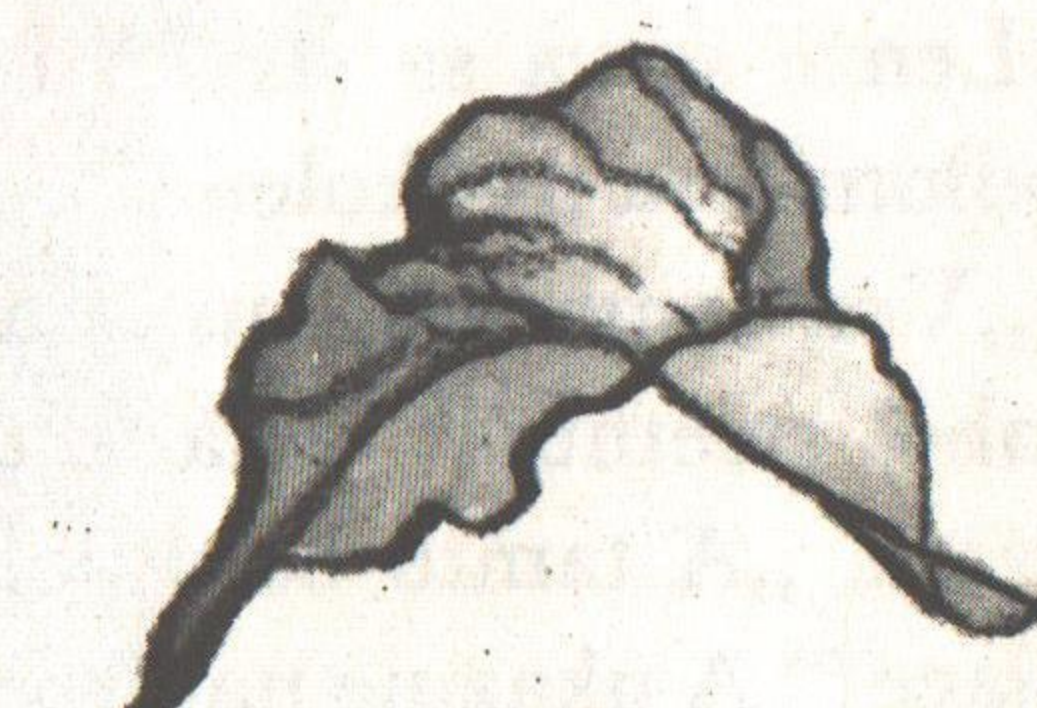
Na mapu severných výbežkov Ťan-šanu pribudlo šesť doteraz neznámych jazier. Vedci ich objavili vo výške vyše dvetisíc metrov nad hladinou mora, v ťažko prístupnej oblasti horského chrbta.

Prekvapením nebol iba sám objav, ako sa ukázalo, voda v jazerách je presýtená rôznymi soľami (235 g v litri). Jej teplota presahuje +40 °C, hoci hneď vedľa sa na stovky kilometrov rozprestiera večný sneh.

Ako sa vlastne zohrieva silne presolená voda v reťazi šiestich jazier?

Výprava kazašských vedcov, ktorá navštívila túto oblasť, zistila, že teplé jazerá sú rozložené pozdĺž veľkého tektonického zlomu zemskej kôry. Je možné, že týmto zlomom z útrov zeme spolu s prúdmi podzemných vôd prichádza aj teplo. Niektorí vedci vyslovili zas predpoklad, že za pomerne vysokú teplotu tieto jazerá vďaka slnku: neobyčajné chemické zloženie vody zmenilo ich na svojrázne akumulátory energie.

Solené stromy

Mnohé stromy na mestských uliciach rastú denglavé, neduživé, krpaté a často vysychajú. Dlhú prevládala názor, že príčinou tohto javu je znečistenie mestského ovzdušia plynom a chemickými látkami. Vysvetlovalo sa to aj nedostatkom slnečného svetla a nízkym obsahom vzduchu v pôde.

Nedávno profesor Rugo z ústavu aplikovanej botaniky v Hamburgu zistil skutočného nepriateľa mestských stromov. Je to soľ, ktorou sa v zime posypávajú cesty na odstránenie snehu a ľadu. Takmer všetky stromy, ktoré uhynú na hamburských uliciach, sú otrávené chlóróm, ktorý vstrebávajú korene stromov. Analýzy ukázali, že lístie chorých stromov obsahuje 6,3 % chlóróm, zatiaľ čo zdravých stromov najviac ak jedno percento.

(jb)

Začarovaná strelnica

VÁCLAV ČTVRTEK

Vierka býva s mamičkou a oteckom na sídlisku. Raz ju bolela hlava a ostala sama doma, pretože mamička s oteckom odišli do práce. Vtom niekto zazvoní. A pred dvermi stojí človek v zelených poľovníckych šatách. Na pleci má pušku a na hlave klobúk s kančím zubom.

„Ja som strýko Hubert. A ty si asi Vierka, však,“ hovorí.

„Ale ja vás vôbec nepoznám,“ povedala Vierka.

„Bodaj by si ma poznala,“ smeje sa strýko. „Veď naposledy som tu bol pred deviatimi rokmi. A výborne som si tu zastrieľal.“ A strýko Hubert sa hrnie s puškou na balkón. „Tak som tu zas.“

Lenže sotva sa strýko rozhladol po okolí, podlomili sa mu kolená.

„Veď tamto bol kus lesa, aj srnca som tam mohol stretnúť!“ volá a ukazuje puškou na vežiak. „A tamto bolo pole, kde som strieľal zajace!“ A ukazuje na širokú ulicu, kde jazdia autá a električky. Potom si strýko smutne posunul zelený klobúk. „Nuž veru. Veľa sa tu zmenilo. Tu si už veru nevystrelím.“

„A hoci desaťkrát,“ hovorí Vierka, aby strýka trochu potešila. „Zavediem ťa niekam, kde si vystrelíš aj stokrát.“

Odviezla strýka Huberta výťahom dolu a potom ho zaviedla k strelnici v zelenom parku. Lenže tam strýko hovorí:

„Tak to teda nie. Ja som slávny poľovník. Na plechovú zver nestrieľam!“ A ukazuje na zajaca, líšku, jeleňa a leva, čo stoja na strelnici ako terče.

„Daj si, strýko, pozor, aby si si nerozhneval strelnicového dedka!“ Lenže strelnicový dedko sa začal paprčiť. Nahol sa cez pult, zaťukal strýkovi Hubertovi na gombík a hovorí:

„Milý páňko, to môže povedať každý, že je chýrny poľovník. Ale najprv by to musel dokázať.“

Aby sa tí dvaja nepohádali, Vierka chytrou ukázala na terče.

„Radšej mi, strýko, vystreľ toho zajaca, na ktorého mieri ten poľovník.“

„To je pre mňa hračka,“ zasmial sa strýko Hubert.

Strelnicový dedko sa tiež zasmial, ale akosi čudne.

Strýko Hubert namieril na zajaca s poľovníkom a vystrelil. Vtom sa terčový poľovník zahniezdi a skríkne:

„Čo ste to za poľovníka? Prestrelili ste mi káčatká. A zajac beží ďalej!“ Keď to dopovedal, namieril a prestrelil strýkovi Hubertovi klobúk.

„A mám po klobúku s kančím zubom,“ zavzdychal strýko.

Vierka rýchlo zahovára:

„Tak mi vystreľ jeleňa, strýko. Ten je väčší.“

„Toho trafím hoci so zaviazanými očami,“ zasmial sa strýko Hubert.

Strelnicový dedko sa tiež zasmial, ale akosi čudne.

Strýko namieril a vystrelil na jeleňa.

Jeleň iba zatrepe hlavou a zaryčí:

„Čo ste to, strýko Hubert, za poľovníka? Učesali ste mi brokom chl p proti srsti!“

A jeleň odrapil strýkovi parohami všetky gombíky zo zeleného kabáta.

„A mám po kabáte,“ zavzdychal strýko.

Vierka rýchlo zahovára:

„Tak mi, strýko, vystreľ leva. Ten je najväčší.“

„Toho trafím hoci aj po tme,“ zasmial sa do tretice strýko Hubert.

Aj strelnicový dedko sa zasmial, ale akosi čudne.

Strýko Hubert chvíľu mieril na leva raz jedným, raz druhým okom, stisol — a nič! Terčový lev zakrúti chvostom ako mlynským kolesom a zreve:

„To si poľovník, strýko Hubert? Veď nemáš vôbec nabitú!“ A chystá sa rovno na strýka.

„Je po všetkom,“ zavzdychá strýko Hubert. A upaľuje pred levom.

Lev za ním.

Keď sa prehnali okolo strelnice už po siedmy raz, hovorí Vierka strelnicovému dedkovi:

„Ak ho zožerie, čo potom?“

Strelnicový dedko sa veselo poškrabal nabíjakom od pušky po fúzoch.

„Ten lev je totiž taký veľký a strašný, aký veľký má kto z neho strach.“

A tak keď sa lev rozbehol za strýkom Hubertom okolo strelnice už po ôsmykrát, chytila ho Vierka za hrivu — a to celkom maličkú plechovú leviča podala strelnicovému dedkovi. A dedko to celkom maličkú plechovú leviča postavil späť medzi terče.

Strýko Hubert sa zastavil a povedal:

„Už je najvyšší čas, aby som sa poponáhľal na vlak.“

Vierka prikývla a strelnicový dedko stiahol plachtu cez strelnicu.

Prel. VIERA KOLESÁROVÁ

Zemiakové zázraky

HANA SUCHÁ

Tretiačka Zuzka stratila nedávno všetky stravné lístky a tak sa už druhý týždeň stravuje podľa vlastnej fantázie. Najprv si pochutnávala na vymiešaných vajíčkach a bola celá rada, že nemusí jesť špenát, kel a kapustu. Po niekoľkých dňoch sa jej vajíčka prejedli, a tak sa vrhla na malinový lekvár.

Malinový lekvár je dobrá vec, ale obed je vec druhá. Zuzke sa síce zlepšila farba, líčka jej pekne očerveneli, ale zato črevá akoby boli celé polepené od tej malinovej dobroty. „Preplákneme ich,“ povedala si Zuzka, a potom obedovala sirupy. Lesnú zmes, jahodový, citrónový, čo sa jej práve zachcelo. Plánovala ešte aj nanukový obed, čokoládový, zmrzlinový a cukríkový, iba jej akosi vreckové nestačilo na toľké hodovanie.

„Uvarím si,“ rozhodla sa jedného dňa, keď už nemala ani deravý groš. „Budú zemiakové zázraky, ako zvykne hovoriť otec, keď sa mame vydaria placky. A urobím aj mame, aj otcovi.“

Vzrušená Zuzka sa zvráta po kuchyni, pripamätáva si, ako robieva placky mama. Najprv treba očistiť zemiaky. Veď hej. Len kde ich vziať? Aha, majú predsa susedov, nech pomôžu.

„Teta, idem robiť zázraky, nemáte zopár veľkých zemiakov?“

Teta sa začuduje, ale zemiaky ochotne dá.

„Donesiem vám ochutnať,“ potmehútsky sa usmieva Zuzka.

Zemiaky sú očistené, umyté, postrúhané, navrchu sa jagajú tri kvapky krvi.

Chúďa dievča si cmúľa prsty a zhladáva soľ, vajcia, múku. „Strašná domácnosť,“ uľaví si a pustí sa na novú obchôdzku po susedoch. Tú vedľa, čo jej dala zemiaky, vynechá. Nechce toľko unúvať.

Zazvoní oproti.

„Variš slané zázraky?“ čuduje sa pán sused, ale dá soľ i múku.

Všetko je už pripravené, iba masť nevie Zuzka objaviť. A tak sa opäť rozšomre na celý svet, aj na stravné lístky, čo sa jej samy od seba stratili.

„Olej,“ skričí od radosti, keď jej príde na um spásonosná myšlienka. Schmatne z police fľašu a leje, leje, nech zázraky budú, ako sa patrí. Všetkých uhostí. Ale najprv ona. Je hladná ako vlk.

Prenikavá vôňa sa šíri kuchyňou.

Zuzka s chuťou zahryzne do prvej placky. Brrf. Voľaká je kyslá. Mama robí inakšie. Aj druhá, aj tretia, všetky sú kyslé. Ako ocot. Ocot! Ocot, prečíta na fľaši, z ktorej náhlivo lievala pod placky.

„Hostina nebude,“ privíta mamu a skrúšene sa prizná ku všetkému.

„A bude,“ povie mama a zrazu je všetko ako po šibnutí čarovného prútika. Mama vyťahne zo skriniek všetky tie veci, ktoré Zuzka nemohla nájsť, a potom sa už rodia placky — zázraky.

Spomienky otca na SNP

„Cez vojnu bolo ťažko žiť. Otcovia boli v tom čase na fronte. Zostala s nami len mamka. V týchto ťažkých časoch sa musela starať najmä o stravu. V tom období, keď Nemci napadli naše územie, brali všetko, čo videli. Boli sme nútení počas bombardovania a prestrelky utiecť do zákopov, kde sme sa ukryvali pred náletmi nemeckých bombardovacích lietadiel. Naša mama viedla so sebou

kravu na retiazke až do Lúžnej. Ráno, keď podojila, musela dať mlieko Nemcom.“ Až na veľké prose nie mohla dať zvyšok mlieka, čo Nemci nechali, svojmu dieťaťu — môjmu oteckovi — vypiť. Matka môjho otecka veľa podstúpila, aby získala stravu pre svoje deti, lebo otecko mal i mladšiu sestru. Po skončení Povstania sa môj dedko už nevrátil, lebo padol v boji. Otecko už ako malý chlapec musel vykonávať ťažké práce, a by aspoň tak čiastočne nahradil svojho otca.

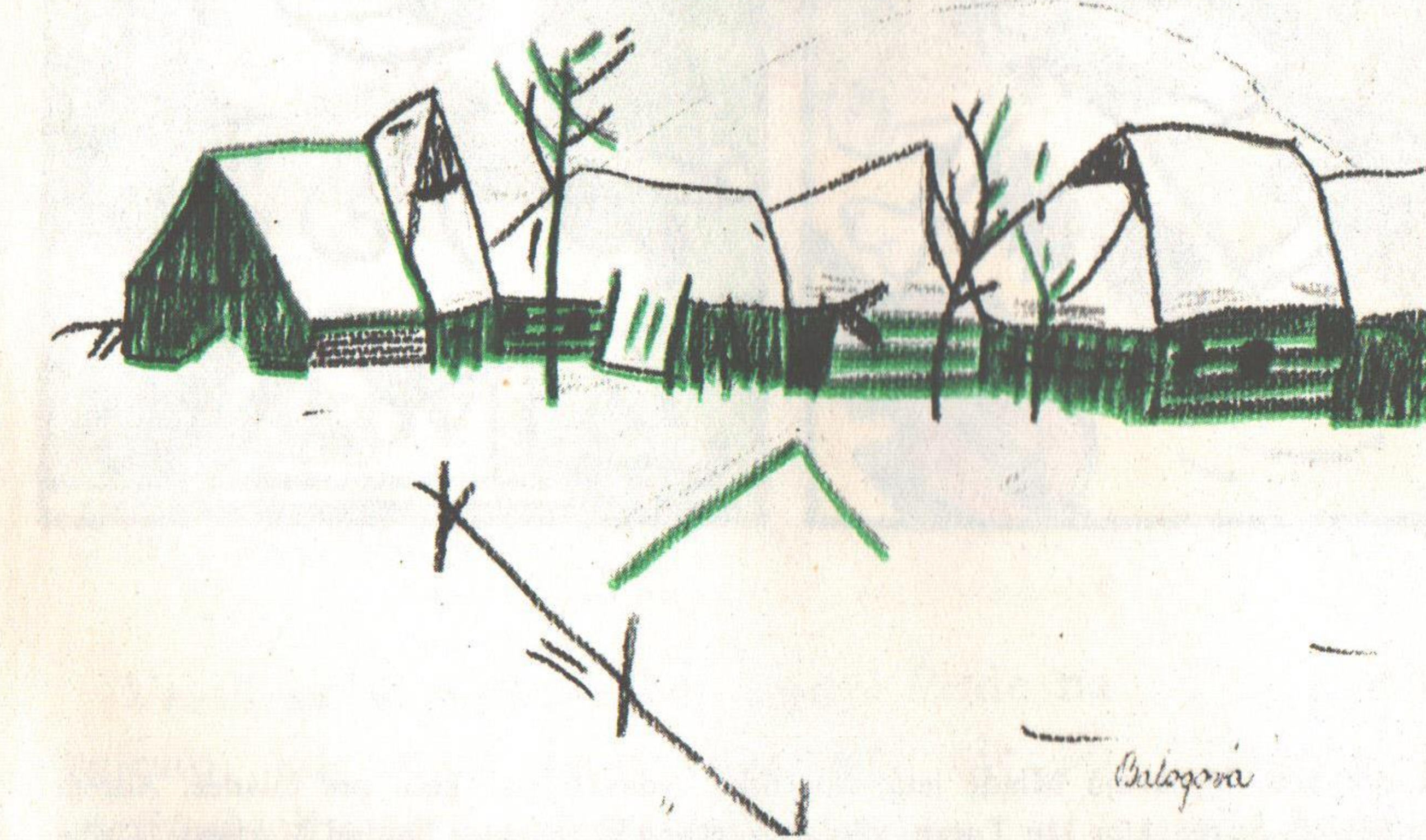
Z. Oravcová,
Žilina

Vtáci

Vtáci nevedeli, koľko rokov majú žiť,
a ktosi im povedal, že majú žiť sto rokov.
Tak už vtáci zhikli od radosti,
ale okolo nich išiel ujo s namalovanými dverami,
a vtáci toľko híkali,
že sa prilepili na tie dvere.
Tak potom si povedali:
„Poďme radšej rátať do sto, kedy už zomrieme.“
Rátali, rátali, rátali,
tak už pomaly rátali, že kým narátali do sto,
prešlo sto rokov.

Lubka Feldeková, Bratislava

Kresba: Iveta Balogová, Trebišov

Bude zima

Bude zima,
mráz štiplavý,
sánkovačka, lyžovačka
sa vydari.

Milan Sliacky,
Snina

Metelica

Metelica menom Domína
vletela do nášho komína.
Začala zavýjať hrozne,
že som sa bála i vo sne.

Jana Hanzlovičová,
Bratislava

Zima

Prišla zima, snežik padá,
tuhý mrázik sa k nám ukráda.

Deti, deti, berte sánky,
tu sú zimné radovánky.

Napadlo nám snehu, vďaka,
urobíme snehuliaka!

Jana Martonová,
Kysak

Zahrajova ľúbostná serenáda...

KRESLÍ BOŽENA PLOCHÁNOVÁ

Slniečko

Mesačník pre deti. Vydávajú Mladé letá, slovenské vydavateľstvo kníh pre mládež. Adresa redakcie: 801 00 Bratislava, Klincová ul. 35/a. Telefón 681-58. Šéfredaktor Ján Turan, výtvarno-technický redaktor Ondrej Mariássy. Tlačia Polygrafické závody, n. p., Bratislava-Krasňany. Rozširuje PNS. Informácie o predplatnom podáva a objednávky prijíma každá pošta i doručovateľ. Objednávky do zahraničia vybavuje PNS — Ústredná expedícia tlače, 805 10 Bratislava, Gottwaldovo nám. 48/VII. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena výtlačku 3 Kčs, ročné predplatné 30 Kčs. Neobjednané rukopisy redakcia nevracia.